

**Beheerplan
Frederikspark
Haarlem
2013 -2023**

Opdrachtgever:
Gemeente Haarlem

Versie 1 oktober 2015

Rapport **Beheerplan Frederikspark Haarlem 2013-2023**
Status **Definitief**
Opdrachtgever **Gemeente Haarlem, afdeling Beleid Openbare Ruimte Groen en Verkeer**
Rapport opgesteld door **DG Groep® B.V.**
Postbus 222
2770 AE Boskoop
Duitslandlaan 17
2391 PC Hazerswoude - Dorp
tel 0172 213460
fax 0172 210165
e-mail info@dggroep.nl
internet www.dggroep.nl
Opdrachtnummer **143_058**
Projectleider **ir. J. de Vries bnt**
Auteurs **ir. J. de Vries bnt, Dipl Ing. S.K. Griesmayr, ing. T. Felix**
Datum **01-10-2015**

DG Groep b.v. is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de DG Groep b.v.. Opdrachtgever vrijwaart de DG Groep b.v. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© DG Groep® B.V.

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever hierboven aangegeven en is haar eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en de DG Groep b.v., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	5
Voorwoord	7
1 Inleiding.....	9
1.1 Context van het beheerplan	9
1.2 Doel en inhoud van het beheerplan	9
1.3 Werkwijze	10
1.4 Leeswijzer.....	10
2 Beleidskader	11
2.1 Wetten en richtlijnen.....	11
2.2 Beleidskader groenbeheer	12
3 Inventarisatie en analyse	15
3.1 Situering	15
3.2 Historische ontwikkeling in hoofdlijnen en gevolgen voor de beheerprincipes	15
3.3 Recente ontwikkelingen	17
3.4 Beschrijving van de huidige hoeveelheden	18
3.5 Huidige inrichting en situatie	18
3.6 Monumentale bomen in het Frederikspark	18
3.7 Effecten van gebruik.....	20
3.8 Effecten van ruimtelijke inrichting.....	22
3.9 Aandachtspunten voor het beheer	22
3.10 Aandachtspunten voor de relatie met de omgeving	23
4 Beheervisie en streefbeelden	24
4.1 Beheerdoelstelling	24
4.2 Nieuwe beleidsuitgangspunten voor het Frederikspark.....	25
4.3 Gevolgen status van Rijksmonument voor beheer en ontwikkeling	26
4.4 Beschrijving van de gewenste streefbeelden met beheermaatregelen.....	28
4.5 Kwaliteitseisen voor verharding en inrichtingselementen.....	31
5 Toelichting maatregelen	33
5.1 Planmatig jaarlijks en meerjaarlijks onderhoud	33
5.2 Gewenste eenmalige beheer- en inrichtingsmaatregelen	33
5.3 Stappenplan voor vervanging van bomen	33
6 Organisatie, kwaliteit en monitoring.....	36
6.1 Huidige organisatie van het onderhoud	36
6.2 Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark	36
6.3 Evaluatie van de uitvoering van het beheerplan.....	37
6.4 De technische kwaliteit.....	37
6.5 Monitoring flora en fauna	37
6.6 Monitoring monumentale status	38
6.7 Handhaving op gebruik en sociale veiligheid.....	38
6.8 Richtlijnen voor gebruik Frederikspark bij evenementen	38
Bronnen	41
Begrippenlijst	42
Bijlage 1. Lijst monumentale bomen Frederikspark - d.d. 1-12-2013	44
Bijlage 2. Boomposter KBB	47
Bijlage 3. Soortenlijst bomen en struiken	48
Bijlage 4. Gedifferentieerde kwaliteitsambities	52
Bijlage 5. Afspraken met Dreefschool over gebruik Frederikspark.....	54
Bijlage 6. Beheerkaart Frederikspark.....	55

Figuren en schema's

1 Ligging Frederikspark in Haarlem	14
2 Situatie Frederikspark na uitvoering ontwerp 2013	15
3 Bebouwingsplan Frederikspark van 1862, J.D. Zocher	16
4 Monumentale bomen in het Frederikspark	19
5 Belangrijke zichtassen in het Frederikspark	27
6 Stappenplan vervanging bomen	38
7 Vaknummers aanwezigheid van stinseplanten in vakken Frederikspark	50

Samenvatting

Achtergrond

Het Frederikspark is een belangrijk monumentaal stadspark in Haarlem. Het ligt aan de zuidkant van het centrum in de wijk Welgelegen. Het vervult een functie voor de stad als geheel en is een buurtpark voor de bewoners van de omliggende buurten. Het Frederikspark met de aanwezige villa's is sinds 2000 een Rijksmonument. Dit beheerplan legt de basis voor de duurzame instandhouding van het park.

In 2004 is een eerste renovatie uitgevoerd en in de loop van 2013 is het park in samenhang met de aanliggende Griffietuin hersteld.

Kaders voor het beheerplan zijn de principes van het ontwerp voor het Frederikspark en de Griffietuin, het gemeentelijk groenbeleid en de status van het park als Rijksmonument.

Dit beheerplan heeft betrekking op de totale inrichting van het park en het aanliggend Schelpenpad langs de Dreef. Het gaat hierbij om het groen, verhardingen en de inrichtingselementen. Uitgezonderd van dit beheerplan zijn de openbare verlichting en de nutsvoorzieningen.

Doel beheerplan

Het beheerplan is gemaakt om het park duurzaam in stand te houden met speciale aandacht voor de monumentale bomen, behoud van de cultuurhistorische waarde en het monumentale karakter. Een tweede doel is te voorzien in een optimale gebruikswaarde van het park.

Dit beheerplan dient in de eerste plaats voor de beheerder van het park en beoogt de belangen van het Frederikspark en haar stakeholders te behartigen. De gemeente organiseert het besluitvormingsproces, de participatie en de communicatie. Zij betreft hierbij drie partijen: de ambtelijke werkgroep, een onafhankelijke Adviescommissie en externe deskundigen. Dit beheerplan richt zich niet op ruimtelijke vraagstukken.

Kader en uitgangspunten

Voor de uitvoering van het beheer gelden wetten en regels. De belangrijkste zijn de Flora- en faunawet en de zorgplicht die voortkomt uit het Burgerlijk Wetboek. De gemeentelijke beleidsplannen en de beheerprincipes geven uitgangspunten voor het beheer. Voor het onderhoud geldt een gedifferentieerde kwaliteitsambitie. Voor de technische staat van het groen en het straatmeubilair en voor de verzorging (schoon) is dit niveau A.

Het bomenbeleidsplan geeft richting aan het beheer van de (monumentale) bomen in het park. Het doet ook uitspraken over de bescherming van nesten en holen, behoud van vleermuisbomen, herplant en boombescherming bij werkzaamheden en evenementen.

Huidige situatie

Het park heeft een oppervlak van ruim 3 hectare. De inrichting bestaat voor het grootste deel uit gazons met (monumentale) bomen.

De inrichting volgens het ontwerp van 2013 komt op hoofdlijnen overeen met het oorspronkelijke ontwerp van J.D. Zocher. In het park staan rond een open ruimte zes villa's die een ensemble met het park vormen. Midden in het rechthoekige park ligt een rond grasveld (Koekamp). Hieromheen lopen een fietspad en wandelpaden. In en rond het gazon ligt een aantal beplantingsvakken met sierheesters. Karakteristieke onderdelen van het ontwerp zijn de doorzichten van en naar de villa's door het park. Twee villa's hebben een duidelijke relatie met de directe omgeving van het park.

Het park functioneert als stadspark en buurtpark en het wordt intensief gebruikt door een breed scala van gebruikers. Ook is er een antiekmarkt op het Schelpenpad aan de Dreef en vinden jaarlijkse evenementen plaats. Er is een speelplek voor kinderen. Langs de weg Frederikspark staat een viskraam. Het park fungeert als hondenlosloopegebied. De verschillende vormen van gebruik vraagt om het maken van duidelijke afspraken met bijbehorend toezicht en handhaving.

Beheervisie en streefbeelden

Het beheer kent twee hoofddoelen. Ten eerste duurzaam in stand houden van het park als monument met het behoud van de monumentale bomen en de historische ruimtelijke structuur. Ten tweede optimaal geschikt houden van het park voor de gebruikers. Dit vraagt om een zorgvuldige balans tussen gebruik en monumentale waarde.

Het beheer is er op gericht om de bestaande ecologische waarden, in het bijzonder de stinsenvegetatie in de zomergazons en de monumentale bomen, te beschermen.

De gemeente hecht waarde aan een goede communicatie met gebruikers en omwonenden. Daarom is het plan voor advies voorgelegd aan de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark en de wijkraad Welgelegen.

In de beheervisie voor het park, zijn voor het groen streefbeelden opgesteld. De streefbeelden ondersteunen het monumentale karakter van het park. Elk streefbeeld bevat een beschrijving van de karakteristiek en geeft richtlijnen voor de beheerder. Voor de verhardingen, parkmeubilair en constructies zijn technische richtlijnen vastgesteld.

Maatregelen

Het onderhoud van het park bestaat uit planmatig onderhoud en enkele eenmalige maatregelen. Er is een serie extra maatregelen om ervoor te zorgen dat het park met het intensieve gebruik toch goed in stand blijft volgens de gedifferentieerde kwaliteitsambitie.

Vervanging bomen

Het duurzaam behoud van het bomenbestand is essentieel voor de parken, daarom is er voor de vervanging van bomen en de beoordeling van kapaanvragen een stappenplan opgesteld. Aan de hand van het stappenplan kan de Beheerder Gebied in overleg met andere afdelingen van de gemeente heldere keuzes maken.

Monitoring en evaluatie

De uitvoering van dit beheerplan wordt regelmatig geëvalueerd door de ambtelijke werkgroep en de onafhankelijke Adviescommissie. De Beheerder Gebied en de Adviescommissie bespreken regelmatig de maatregelen en adviezen.

De Beheerder Gebied en de Dagelijks Beheerder controleren gedurende het jaar de technische kwaliteit. De ontwikkeling van de ecologische kwaliteit wordt bijgehouden door de inventarisatie van flora, zangvogels en vleermuizen. Bij ingrijpende beheermaatregelen, zoals het kappen van monumentale bomen, laat de gemeente aanvullend onderzoek doen.

Voorwoord

Haarlem heeft een schat aan historische parken in eigendom. Het Frederikspark is één van die pareltjes. Het heeft niet alleen monumentale waarde voor heel Nederland, maar vooral ook emotionele waarde voor Haarlemmers. Al in 1398 werd het park aan de gemeente geschonken om “ten eeuwigden dage tot speelveld voor de Haarlemse burgerij te dienen.” En spelen doen we er!

Er is een speelplek voor kinderen, honden lopen er los, er is een antiekmarkt op het Schelpenpad aan de Dreef en er vinden elk jaar verschillende evenementen plaats. Dit allemaal in een decor dat ontworpen is door de bekende landschapsarchitect J. D. Zocher en is ingekleurd met monumentale bomen, prachtige villa's en het door Lodewijk Napoleon Bonaparte gekochte paviljoen Welgelegen. ...een mens zou er bijna geen voet meer durven zetten.

Maar het Frederikspark heeft ondanks al dat historisch erfgoed nooit de functie van stadspark verloren. Het beweegt al eeuwen met de stad mee en de stad zorgt dat dit park dat kan blijven doen.

In 2004 is het park, passend binnen het idee van Zocher, gerenoveerd. In 2013 is een ontwerp gemaakt voor het park en de ernaast gelegen Griffietuin met de handtekening van ontwerper Zocher in het achterhoofd: overtuigend in zijn eenvoud.

En dit beheerplan waarborgt duurzaam beheer en gebruik van het park door gemeente en gebruikers. Het is in samenwerking met in en aan het park wonende Haarlemmers, leden van Wijkraad Welgelegen, de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark en vertegenwoordigers van de gebruikers van het park opgesteld. Het concept is voorgelegd aan de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark en ook aan de monumentencommissie van de Nederlandse Tuinenstichting.

Al deze betrokken mensen bij elkaar zorgen voor een toekomstbestendig Frederikspark. Een park dat niet alleen heel erg mooi is en historische betekenis heeft, maar vooral ook een plek is waar Haarlemmers kunnen genieten van elkaar en van de stad.

Cora-Yfke Sikkema

Wethouder Duurzaamheid,
Wijken, Mobiliteit en
Beheer & onderhoud

1 Inleiding

1.1 Context van het beheerplan

De gemeente Haarlem is beheerder van het Frederikspark en verantwoordelijk voor de veiligheid, instandhouding en de ontwikkeling van het park. Het gemeentebestuur is er op gericht om voor alle stadsparken beheerplannen op te stellen. De inhoud van elk beheerplan is afgestemd op de specifieke situatie en functie van elk park.

Het Frederikspark is bijzonder omdat het voor heel Haarlem van culturele, maatschappelijke en ruimtelijke betekenis is. Het is bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed als Rijksmonument ingeschreven en als stadspark heeft het een gebiedsoverstijgende recreatieve functie. Het park draagt bij aan het imago en de identiteit van de stad.

Het park is in 2004 gerenoveerd met in achtname van de Parkenvisie van 1998 en de aanwijzing als Rijksmonument. De reconstructie is begeleid door een begeleidingscommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daarbij zijn bomen en heesterpartijen herplant, verhardingen hersteld, meubilair vervangen, de grasmat van het centrale middenveld ("Koekamp") verbeterd en de speelzone tussen Dreef en Koekamp gerenoveerd. Daarnaast is in de Parkenvisie een aantal doelen geformuleerd voor het park (zie Dossier Groen in Haarlem, 2007)¹.

Door ruimtelijke ontwikkelingen en noodzakelijke civieltechnische ingrepen in en rond het park ontstond in 2012 een hernieuwde kans om een aantal wensen voor het park te realiseren. Deze wensen zijn samengebracht in een ontwerp, gemaakt door landschapsarchitect Michael van Gessel, voor het park en de naastgelegen Griffietuin. In dit ontwerp is de klassieke en monumentale opbouw van het park hersteld op basis van de historische ontwerpprincipes van Zocher. In het ontwerp is de ruimtelijke en ecologische verbinding tussen Frederikspark en Griffietuin en Dreef verbeterd. De belangrijkste verbeteringen zijn: verwijderen parkeerplaatsen bij de Griffietuin en villa Frederikspark nr. 2, verbeteren draagkracht centraal gazon, verplaatsen van de gebouwtjes en kasten voor nutsvoorzieningen uit het centrale deel van het park, uitbreiden van het groen en aanplant van bomen.

Als randvoorwaarde van het beheerplan geldt de monumentenstatus van het park (zie voor begrenzing van dit monument figuur 2) en de daarbij behorende Monumentenwet 1988. Daarnaast gelden de principes die zijn vastgesteld in het ontwerp van 2013 en het gemeentelijk groenbeleid.

1.2 Doel en inhoud van het beheerplan

Het beheerplan heeft betrekking op het groen, wegen en de terreininrichting van het Frederikspark binnen de vastgestelde grenzen (zie figuur 2). Al deze onderdelen vallen onder het beheer van de gemeente met uitzondering van de nutsvoorzieningen. De gemeente beheert ook een klein deel van het groen van de provincie ten noorden van het hek dat de afscheiding tussen park en Griffietuin vormt.

Het beheerplan geeft een basis voor de duurzame instandhouding en het planmatig beheer van het park. Er worden richtlijnen gegeven voor de keuzen in jaarlijkse, meerjaarlijkse en eenmalige beheermaatregelen. Het beheerplan zorgt voor de borging van het afgesproken kwaliteitsniveau voor beheer en onderhoud.

Specifieke aandachtsgebieden van het beheerplan zijn zorg voor:

- het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden en het monumentale karakter.
- een duurzame instandhouding, in het bijzonder het beheer van het monumentale bomenbestand.
- een optimaal gebruik voor mensen (wandelaars, fietsers, spelende kinderen en hondenbezitters) om een aantrekkelijk, veilig en toegankelijk stadspark te behouden.

Het beheerplan dient in de eerste plaats voor de beheerder van het park en beoogt de belangen van het Frederikspark en haar stakeholders te behartigen. De gemeente organiseert het besluitvormingsproces, de participatie en de communicatie. Zij betreft hierbij drie partijen: de ambtelijke werkgroep, een onafhankelijke Adviescommissie en externe deskundigen. Dit beheerplan richt zich niet op ruimtelijke vraagstukken.

---

¹ De Parkenvisie is een studie naar de opbouw van parken en overig openbaar groen in Haarlem.
Beheerplan Frederikspark gemeente Haarlem DG Groep BV, 1 oktober 2015

1.3 Werkwijze

Bij het opstellen van het beheerplan zijn de volgende stappen uitgevoerd:

- Analyseren van de eisen vanuit de status van Rijksmonument in relatie tot de situatie na uitvoering van het ontwerp in 2013;
- Analyseren van de bestaande inventarisatiegegevens en actualisering van het kaartmateriaal;
- Houden van de veldverkenning voor aandachtspunten in het beheer en inrichting;
- Bespreken van de aandachtspunten voor het beheer met de ambtelijke werkgroep;
- Formuleren van een concept beheerplan (met streefbeelden en maatregelen) voor het park en de principes voor beheervraagstukken;
- Presenteren van het concept beheerplan (exclusief het financiële gedeelte) aan een groep van direct betrokkenen met aansluitende bespreking.

In verband met het opstellen van het ontwerp heeft de ontwikkeling van het beheerplan enige tijd stilgelegen. Na vaststelling van het ontwerp door het gemeentebestuur is het beheerplan hierop aangepast.

Na bespreking in juli 2013 met een aantal direct betrokkenen is het beheerplan bijgesteld, waarna het financiële deel uitgewerkt is. In de inspraakronde is het beheerplan ook voorgelegd aan de onafhankelijke Adviescommissie voor commentaar.

1.4 Leeswijzer

De kern van het beheerplan bestaat uit hoofdstuk 4. **Beheervisie en streefbeelden**. Hierin staan de beheerdoelstelling (§ 4.1), het nieuw beleid voor het park (§ 4.2) en de beschrijving van de **streefbeelden** (§ 4.4) en kwaliteitseisen (§ 4.5) per onderdeel. Bij de streefbeelden zijn behalve de beschrijving ook foto's en principe tekeningen te vinden.

Uit de visie komt een aantal **beheermaatregelen** voort. Een deel van de beheermaatregelen staat telkens vermeld bij de streefbeelden van de groentypen (§ 4.4) en richtlijnen voor de inrichting (§ 4.5). Een overzicht van de typen beheermaatregelen met bijzondere aandachtspunten staat in hoofdstuk 5.

Omdat het behoud en vervangingsbeleid van **bomen** een belangrijk aspect is, staat in § 5.3 een procedure voor de kap en vervanging van bomen.

Het kader waarbinnen de beheerder werkt bestaat uit **wetten en regels** (§ 2.1) en het **gemeentelijke beleidskader** (§ 2.2). Deze vormen het raamwerk voor de uitvoering van het beheer en de te maken keuzes.

Een park is een levend object en aan verandering onderhevig. Ook de wensen en de beleidsachtergronden kunnen veranderen. Daarom is in hoofdstuk 6 de **monitoring** van het beheer beschreven, waar de evaluatie van het beheerplan onderdeel van uitmaakt. De rol van de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark is toegelicht in § 6.2. Andere onderdelen van de monitoring zijn de beoordeling van de technische kwaliteit (§ 6.4) en het volgen van de ontwikkeling van de flora en fauna (§ 6.5).

Een verklaring van **technische termen** als snoeien, Visual Tree Assessment en inboeten kunt u lezen in de *Begrippenlijst*.

Tot slot zijn natuurlijk de benodigde **financiële middelen** voor het regulier onderhoud, het meerjaarlijks onderhoud en de eenmalige maatregelen van belang. Deze vormen een losse bijlage bij het beheerplan.

2 Beleidskader

In dit hoofdstuk staan het wettelijke kader, de regulering en de beleidsuitgangspunten die van toepassing zijn voor het beheer van het groen in het Frederikspark. Het overzicht is niet limitatief. Deze dienen als uitgangspunt voor de beheerder van het park.

2.1 Wetten en richtlijnen

Voor het groenbeheer zijn wetten en regels van toepassing. De belangrijkste zijn de wettelijke zorgplicht die voortkomt uit het Burgerlijk Wetboek en de Flora- en faunawet die eisen stelt aan het tijdstip van beheer en de bescherming van inheemse soorten tijdens het beheer. Hierna zijn alleen de wetten en regels opgenomen die direct van invloed zijn op het beheer van het Frederikspark.

Monumentenwet

Het Frederikspark is een rijksmonument en heeft hierbij de status van een beschermd monument. De Monumentenwet 1988 heeft betrekking op beschermde monumenten en vormt de basis voor aanwijzing als monument en voor subsidieregelingen voor alle rijksmonumenten, zowel gebouwde monumenten als alle beschermde groene monumenten (niet alleen historische buitenplaatsen maar ook stadsparken, villatuinen e.d.). Daarnaast is een aantal beleidsregels vastgesteld voor de uitvoering van de Monumentenwet. De voorschriften houden in dat een beschermd monument niet beschadigd of vernield mag worden en dat er niets aan het monument zonder voorafgaande vergunning (of in afwijking van een vergunning) mag worden afgebroken, verstoord, verplaatst of in enig opzicht gewijzigd mag worden waardoor het ontsierd of in gevaar gebracht wordt. Ook het gebruiken op een wijze waardoor het ontsierd of in gevaar gebracht wordt is niet toegestaan. Voor meer informatie zie § 4.3.

Burgerlijk Wetboek

Hierin is de privaatrechtelijke zorgplicht van de gemeente als beheerder van de openbare ruimte omschreven. Deze wet heeft gevolgen voor de wijze waarop de gemeente haar zorgplicht vervult en omgaat met de daaruit voortkomende wettelijke aansprakelijkheid. De gemeente is gehouden om het beheer, de afhandeling van meldingen en de verrichte inspecties goed te registreren en de frequentie van het onderhoud af te stemmen op de resultaten van de inspectie. Dit geldt in het bijzonder voor de veiligheidscontrole van bomen.

Flora- en faunawet

De wet is van toepassing indien het groen een leefgebied is van te beschermen inheemse planten en diersoorten. In artikel 75 van de wet staat dat men door ruimtelijke inrichting en beheer het leefgebied van beschermde soorten niet mag verstoren. Voor ruimtelijke inrichting is bij Algemene Maatregel van Bestuur per 10 september 2004 een uitzondering gemaakt voor algemene soorten.

Bij een voornemen voor ruimtelijke inrichting dient altijd een vooronderzoek gedaan te worden naar de aanwezige soorten en hun verblijfplaatsen. Bij beheer gaat het er om dat de soorten zelf en hun nesten of verblijfplaatsen niet vernietigd of verstoord worden.

Voor bomen in het bijzonder is het van belang of er permanente nesten of verblijfplaatsen aanwezig zijn (holbroeders, broedbomen vleermuizen).

In bepaalde gevallen is het mogelijk om een ontheffing te verkrijgen.

Velling en snoei dienen bij voorkeur buiten het broedseizoen plaats te vinden. In het broedseizoen dient men van te voren te controleren of er dieren, nesten of hollen aanwezig zijn.

De Vereniging Stadswerk en de VHG hebben een leidraad en gedragscode opgesteld voor het beheer van gemeentelijke groenvoorzieningen (Stadswerk, 2006). De gemeente Haarlem heeft geen eigen leidraad vastgesteld.

Attractiebesluit

Dit regelt de zorgplicht om de veiligheid van de inrichting en het onderhoud van speelvoorzieningen te waarborgen. De controle op naleving hiervan is in handen van de Inspectie Gezondheidsbescherming (IGB). Het stelt eisen aan de veiligheid van toestellen en valondergronden, inspecties en frequentie van het onderhoud. De beheerder moet een logboek opstellen, bijhouden en bewaren.

Belemmeringwet privaatrecht

Deze wet voorziet in het opheffen van privaatrechtelijke belemmeringen ten aanzien van de totstandkoming of instandhouding van werken die uitgevoerd worden in het algemeen belang (bijvoorbeeld het leggen van ondergrondse leidingen). Daarbij kan een ieder verplicht worden het werk

te gedogen. De rechthebbende kan verplicht worden te gedogen dat groen en bomen worden verwijderd of ingesnoeid. De rechthebbende ontvangt een schadevergoeding.

Telecommunicatiewet

Artikel 5.1 en 5.2 stellen dat de aanleg van kabels moet worden gedoogd behoudens ieders recht op schadevergoeding.

Plantenziektewet

Doel van de wet is het voorkomen van het optreden en van de verbreiding van schadelijke organismen. De Beheerder Gebied en de Dagelijks Beheerder melden alle ziektes die zij tegenkomen bij de bomendeskundige van de gemeente.

2.2 Beleidskader groenbeheer

In deze paragraaf staan de beleidspunten voor het groenbeheer van de gemeente Haarlem die van toepassing zijn voor het beheer van het Frederikspark.

Het beleid voor de beheer kwaliteit is omschreven in het Strategisch beheerplan Groenvoorziening 2013-2022. Dit doet bijvoorbeeld uitspraken over het niveau van de technische staat van onderhoud en de verzorgingskwaliteit.

Bestaand beleid uit de vigerende beleidsplannen is hieronder aangegeven.

Beheer algemeen

- Het respect voor de monumentale status van het Frederikspark staat voorop.
- De kwaliteitsambitie voor het beheer en onderhoud van het Frederikspark is gedifferentieerd. Voor de technische staat van groen en straatmeubilair en de verzorging geldt niveau A. Voor de overige beheerdomeinen (verlichting, wegen, enz.) is B- niveau van toepassing (zie bijlage 4 kwaliteitsambitie strategisch beheer).
- Hondenbeleid: het park fungeert als hondenlosloopgebied. Er is een opruimplicht voor hondenpoep (zie hondenbeleid op de website van Haarlem).
- Recreatie: De route langs de Dreef en het Schelpenpad aan de westkant van het park maakt onderdeel uit van de recreatieve verbindingen van Haarlem.
- De gemeente Haarlem wil haar bewoners meer betrekken bij het tot stand komen van de besluitvormingen op het gebied van groenbeleid en onderhoud en informeert hen over het groenbeleid en onderhoud.

Ecologie

- De Flora- en faunawet verplicht de gemeente ervoor te zorgen om beschermde planten en dieren (conform tabellen in de bijlage van de Flora- en faunawet en Rode Lijst soorten) niet te verstoren en te vernietigen. Daarom moet voorafgaand aan alle werkzaamheden in het park worden gecontroleerd of er beschermde planten of dieren zijn. Dit geldt vooral bij niet bestendig beheer, renovatie en dunning van beplanting, kappen van bomen, maar ook bij het regulier beheer, zoals snoeien en maaien mogen beschermde planten en dieren niet in gevaar gebracht worden.
- Als kader voor ecologisch verantwoord handelen heeft de gemeente in december 2013 het Ecologisch Beleid 2013-2030 vastgesteld. Haarlem heeft hierin haar ambitie voor ecologie verwoord. Daarnaast bevat het plan een afwegingskader bij projecten en andere ingrepen en richtlijnen voor ecologisch beheer.
- Om de verantwoorde omgang tijdens de onderhoudswerkzaamheden te waarborgen gaat de gemeente een leidraad opstellen. In het Ecologisch Beleid zijn als de (locaties met) te beschermen natuurwaarden vastgelegd. In het werkprotocol wordt beschreven hoe de gemeente omgaat met de bescherming van planten en dieren tijdens de werkzaamheden.
- Wanneer in een boom een vogelnest in gebruik is, kan de boom in beginsel niet worden gekapt, ongeacht de tijd van het jaar. Wanneer door het kappen van een boom een nest in de directe omgeving, al dan niet in een boom, wordt verstoord, kan de boom evenmin worden gekapt.

Beoordeling vindt plaats door een deskundige (zie bomenverordening art.4 lid 4 en Bomenbeleidsplan Haarlem §10.4).

- Bomen die bewoond worden door vleermuizen mogen in beginsel niet worden gekapt. Alleen als het ministerie van Economische zaken ontheffing heeft verleend, mag een boom waarin vleermuizen wonen, worden gekapt in de maanden september en oktober, mits aan de voorwaarden van de ontheffing is voldaan (zie bomenverordening 2008 art.4 lid 4 en Bomenbeleidsplan Haarlem §10.4).

Bomen

- Volgens de bomenverordening 2008 van de gemeente vindt voor elke gekapte boom herplant plaats. In het door ICOMOS en de International Federation of Landscape Architects opgestelde Florence Charter (Handvest van Florence, 1994) wordt gesteld dat in een monumentale tuin of park een dode plant in beginsel vervangen dient te worden door een exemplaar van dezelfde soort (c.q. cultivar) op dezelfde plaats. Bij vervanging van beeldbepalende bomen in het Frederikspark zou primair bekeken moeten worden of deze internationaal aanvaarde richtlijn gevolgd kan worden. Met name instandhouding van het sortiment van Zocher en zo min mogelijk veranderingen in de ruimtelijke opbouw van het park zijn belangrijk. Bij zwaarwegende redenen kan worden afgezien van herplant, maar dan kan herplant elders in de stad worden verlangd.
- In het Frederikspark zijn monumentale bomen aanwezig. Deze genieten extra bescherming door bijvoorbeeld een strenger kapbeleid en gelden er strengere regels voor graaf- en bouwwerkzaamheden binnen de kroonprojectie (zie hoofdstuk 9 van het bomenbeleidsplan 2009-2019). Bij bouwwerkzaamheden wordt de boomposter van de KBB (Kwaliteitsrichtlijnen Besteksvoorwaarden Boombeheer) gehanteerd (zie bijlage 2) en wordt hierop toegezien.
- De visie van het bomenbeleidsplan van de gemeente Haarlem is dat de gemeente streeft naar een duurzaam, divers, vitaal en veilig bomenbestand met een hoge, ruimtelijke, sociale en architectonische belevingswaarde, dat een belangrijke bijdrage levert aan het woon-, werk- en leefmilieu in Haarlem. Uitgangspunt bij dit streven is een efficiënte inzet van middelen door het tijdig uitvoeren van alle noodzakelijk beheer- en onderhoudsmaatregelen. Voor het realiseren van dit streven ontwikkelt de gemeente het instrumentarium, dat bij het integrale beheer van de openbare ruimte nodig is. Het draait niet alleen om de hoeveelheid bomen in de stad, maar vooral om de condities waaronder deze zijn geplant en daarmee om de duurzaamheid ervan.
- Volgens het bomenbeleidsplan Haarlem wil de gemeente zorg dragen voor de vitaliteit van de bomen door het vastleggen van de vereiste groeiplaatsvoorwaarden en het creëren van de juiste groeiplaatsomstandigheden. Daarnaast hanteert de gemeente de richtlijnen KBB voor het beschermen van bomen, ondergronds en bovengronds, bij festiviteiten en werkzaamheden. Bij aanplant van nieuwe bomen moet de soortkeuze van bomen worden afgestemd op de boven- en ondergrondse eigenschappen van de standplaats.
- Het kwaliteitsniveau van het bomenonderhoud in de monumentale parken is op kwaliteitsniveau A vastgesteld (zie bijlage 4).
- Bij het uitvoeren van werken hanteert de gemeente een bomenbeschermingsplan (zie bomenbeleidsplan paragraaf 10.6 en bijlage 7) en bij aanleg- en onderhoudsbestekken worden de eisen van de KBB aan de aannemer/ uitvoerder van het werk meegegeven waaraan hij zich dient te houden.

Financiën

- Het budget voor het regulier onderhoud is afgestemd op de kwaliteitsambitie uit de strategie beheer met een kleine reservering voor incidenteel onderhoud.

Figuur 1. Ligging Frederikspark in Haarlem

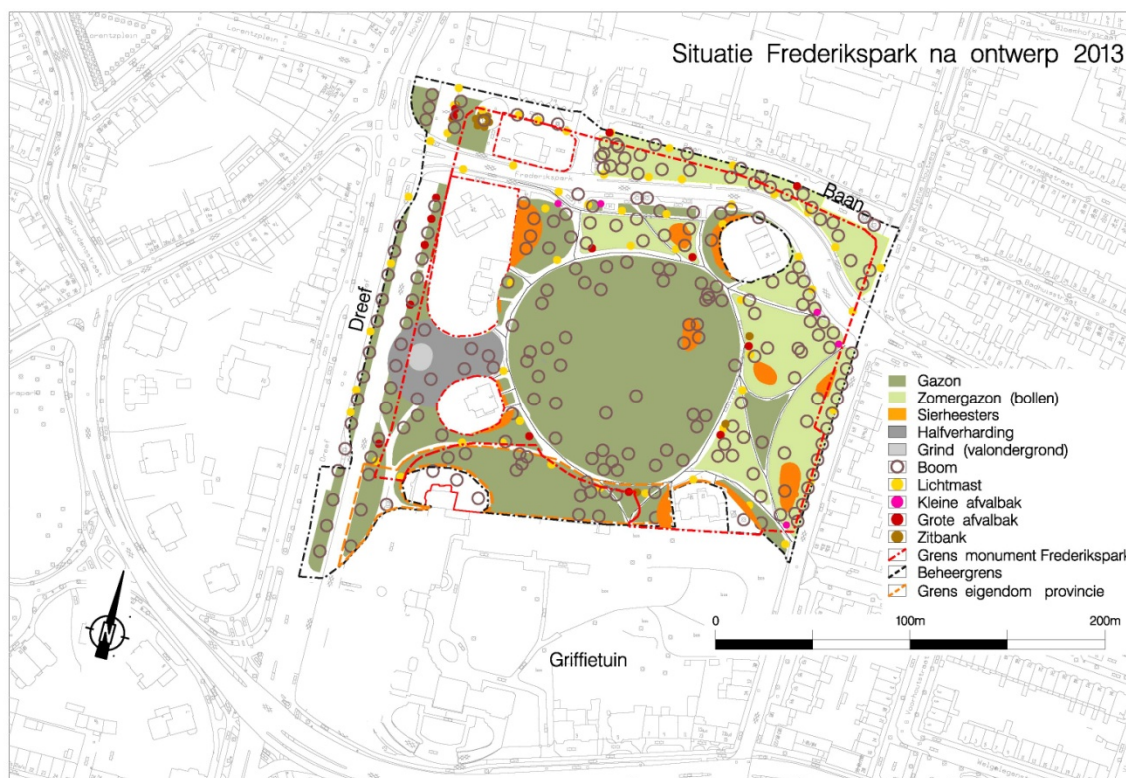
3 Inventarisatie en analyse

3.1 Situering

Het Frederikspark ligt in de wijk Welgelegen. De grenzen van het gebied Frederikspark in dit beheerplan zijn de vrij drukke verkeerswegen Dreef, Paviljoenslaan, Kleine Houtweg en Frederiksparkweg. De Baan als de noordelijke grens is een rustige ventweg. Samen met de Kleine Hout vormt het park een langwerpige groene zone ten zuiden van het centrum. Het is als stadspark onderdeel van de hoofdgroenstructuur in Haarlem. Voor de omliggende stedelijke wijken is het een belangrijk wijkpark.

Welgelegen is een stedelijke woonbuurt bestaande uit gesloten bouwblokken langs straten. In Frederikspark zelf staat een aantal losstaande villa's.

In figuur 2 is de situatie van het park te zien na de uitvoering van het ontwerp in 2013. Een vergrote versie van de beheerkaart staat in bijlage 6.

Figuur 2. Situatie Frederikspark na uitvoering van het ontwerp 2013

Het gebied rond de halfverharde zone tussen Dreef en het centrale grasveld is als speelplek ingericht.

3.2 Historische ontwikkeling in hoofdlijnen en gevolgen voor de beheerprincipes

Het Frederikspark dankt zijn bestaan als park met openbaar karakter aan het feit dat hertog Albrecht van Beieren - als dank voor vele goede diensten door Haarlem aan hem bewezen - de Baan aan de stad had geschonken (1398) om ten eeuwigden dage tot speelveld voor de Haarlemse burgerij te dienen.

Het paviljoen Welgelegen (in huidige situatie geïntegreerd in provinciehuis) werd in 1809 door Lodewijk Napoleon Bonaparte gekocht, die de daarbij behorende tuin te klein vond en daarom met succes de Baan verzocht te kopen om er een botanische tuin aan te leggen. J.D. Zocher maakte hier een plan voor en met de tuinuitbreiding werd begonnen. Dit ideaalplan vormde het oorspronkelijke idee voor het park.

In 1832 werd het park weer door de stad Haarlem terugverworven en de openbare (wandel)bestemming werd teruggegeven aan het park. Het park werd weer onder het ontwerp van J.D. Zocher aangepast, waarbij een centraal veld ontstond. Dit werd als weideland (koekamp) verhuurd.

In 1862 werd door de gemeenteraad vastgesteld om grond van de Koekamp als bouwterrein uit te geven. Het plan hiervoor werd door J.D. Zocher jr. gemaakt. Het plan voorzag in een centraal veld met zes kleinere organisch gevormde velden eromheen (figuur 3). Elk met één of twee villa's erop, negen

villa's in totaal. Rondom het veld was een openbare rondwandeling mogelijk, die op de vier hoekpunten met de omliggende wegen verbonden was. De villa's stonden met hun front naar de weide. Bestaande waardevolle beplantingen die rondom de weide stonden werden daarbij gehandhaafd. De ontworpen beplantingen in het hart van het park, die elke villa een "groen" uitzicht moesten bezorgen kwamen nauwelijks tot stand.

In 1862 is met de bouw van de eerste villa begonnen. In 1876 werd riolering aangelegd en stonden er zes van de negen geplande villa's. In hetzelfde jaar werd de naam ook veranderd in Frederikspark. In 1880 werd de laatste villa gebouwd. Uiteindelijk is het oorspronkelijke plan nooit voltooid.

Figuur 3. Bebouwingsplan Frederikspark van 1862, J.D. Zocher.

Het Frederikspark heeft in 2002 de status van Rijksmonument (registratienummer RM 511392) gekregen. In het kader hieronder staat de beschrijving zoals deze in het register is vastgelegd.

Het Frederikspark ligt tussen de stad en de Haarlemmerhout. De gelaagdheid van het park is vanaf de middeleeuwen tot stand gekomen toen het al een recreatieve bestemming als speelveld vervulde: hiervan resteert de historische structuur. Bestaande uit het rechthoekige, oorspronkelijk geheel open terrein omsloten door de Dreef, Baan en Kleine Houtweg.

In 1832 richt tuinarchitect J. D. Zocher jr. de plaats in als Koekamp en wandelpark, waarbij baseert hij zich op het uitgevoerde ontwerp (1809 – 1810) van zijn vader, J. D. Zocher sr. Die in opdracht van Lodewijk Napoleon een aanleg in landschapsstijl realiseerde met een eivormig grondpatroon, in ruime curven verlopende paden, weiljes en bosschages. In 1862 wordt door de Firma J. D. en L.P. Zocher een ontwerp voor een villapark gemaakt, waarbij het reeds bestaande park en het grondpatroon wordt gebruikt voor de invulling met villa's

Het villapark is opgevat als een eenheid (natuur en cultuur) waarbij met behulp van natuurlijke bouwkundige middelen een architectonische ruimte is geschapen. De eenvoudige opzet van het villapark kenmerkt zich door ruime villakavels rondom een centrale ovale ruimte die parkachtig is ingevuld en een openbare rondwandeling. Het ovaal vormt het hart van de ruimtelijke compositie, schept ruimte en bindt de zichten die zowel naar binnen als naar buiten zijn gericht centraal samen. Vanuit noordwestelijke richting (Houtplein) loopt een zichtlijn naar het open middendeel van het park. De villa's zijn gescheiden middels groenwallen en hebben alle een vrij zicht over het centrale grasveld: de villa's nr. 4 en 6 hebben ook een duidelijke oriëntatie naar buiten toe: op de Dreef. Het Frederikspark verkeert thans (1999) in een slechte staat van onderhoud, daarnaast vormt de

uitbreiding van het provinciehuis en de verbreding van de verkeersweg, waardoor villa nr. 1 geïsoleerd is komen te liggen, een verstoring. Doch de essentiële bestanddelen van het park, namelijk het ringvormige pad rondom het open middenterrein, evenals de schikking van de in het groen gesitueerde villa's eromheen zijn behouden gebleven.

Waardering HISTORISCHE PARKAANLEG van algemeen belang: - vanwege de vanaf de 14de-eeuw geldende recreatieve bestemming; - als een van de vroegste voorbeelden van een 19de-eeuws stads- en villapark; - als eerste en enige villapark van de tuinarchitect J.D. Zocher jr. in Haarlem; - vanwege de ontwikkeling van het gebied van openbaar speelveld (De Baan) naar openbaar wandelpark (De Koekamp) naar villapark (het Frederikspark); - vanwege de kleinschalige aanleg en eenvoudige vormprincipes namelijk villa's in een landelijke omgeving gegroepeerd rondom een open centrale ruimte; - vanwege de sterke relatie van het park met de stedenbouwkundige situatie (omringende gevelwanden); - vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie van de verschillende onderdelen van het park.

Bron: Beschrijving monument in 1999 door Rijksdienst van de Monumentenzorg, nu Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Beplantingsprincipes (bron: Frederikspark - een nieuwe kans)

Door de combinatie met boomgroepen, open gazons en villa's met privétuinen ontstaat een verrassend park met fraai lichtspel, contrasten in licht en donker, zichtlijnen en uitzichten op accenten. Variatie in kleur, hoogte, habitus, bladvorm, geur, bloei, en of vruchtdracht versterkt het beeld en de natuurbeleving.

De beplantingsvakken worden gekenmerkt door een hoge gemengde hartbeplanting van voornamelijk inheemse soorten en een lage sterke randbeplanting in grotere eenheden met groenblijvende hoeken. Verspreid in de rand staan solitaire heesters of boomvormers met bijzondere accenten en bloeivormen. Dit beplantingsprincipe is bij de renovatie in 2004 toegepast en zal ook bij herinrichting na het ontwerp van 2013 leidend blijven.

Boombepantingen

Essentieel voor de boombepanting is variatie in boomvorm en grootte (habitus), bladkleur en bladvorm (textuur) en verschil in lichtdoorlatendheid (donker, schemer, glinsteringen en lichte zonplekken). Mogelijke soorten om deze effecten te creëren en die veel toegepast werden in de ontwerpen van Zocher, zijn o.a. vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*), honingboom (*Sophora japonica*), libanonceder (*Cedrus libani*), hemelboom (*Ailanthus altissima*), tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*), sneeuwlokjesboom (*Halesia carolina*), judasboom (*Cercis siliquastrum*), bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Purpurea') en zwarte noot (*Juglans nigra*). Zie voor een overzicht van soorten bijlage 3.

3.3 Recente ontwikkelingen

In 1995 is een renovatieplan voor het Frederikspark opgesteld en gedeeltelijk uitgevoerd. In 2004 werd dit plan, met instemming van de Rijksdienst voor Monumentenzorg, geactualiseerd. Het achterstallig onderhoud en herstel of aanvulling van verharding, meubilair, verlichting en beplanting is in de eerste fase weggewerkt.

Bij de renovatiewerkzaamheden in 2004 zijn de volgende verbeteringen uitgevoerd:

- Herstel van het ellipsvormige veld (de "Koekamp").
- Voltooiën van de rondwandelingen rond het open middengebied en de verbindingen met de randen.
- Herstel van bestratingen.
- Herplant van verdwenen beplantingen en bomen.
- Renovatie van de speelzone en speeltoestel.
- Plaatsen van nieuw meubilair (banken, prullenbakken, en lichtmasten).
- Herstel van zichtlijnen, contrasten, inpassing villa's met accenten van bomen en heesters.

In verband met ruimtelijke ontwikkelingen is in 2013 een ontwerp uitgevoerd met de volgende aanpassingen:

- a. Verminderen verharding en uitbreiden van het groen,
- b. Verjonging van het bomenbestand door aanplant bomen volgens de historische lijst van Zocher,
- c. realiseren van een verbinding met de Griffietuin,
- d. verplaatsen van het gasregelstation,
- e. vervangen van trottoirtegels door oude waalformaat klinkers.

Het verminderen van de scheidende werking van de Frederiksparkweg is niet in de eerste fase van de uitvoering gerealiseerd.

3.4 Beschrijving van de huidige hoeveelheden

Het Frederikspark bestaat uit een te onderhouden oppervlakte van 3,3 hectare (beplanting en verharding), 170 bomen en 35 stuks meubilair. De te onderhouden hoeveelheden liggen binnen de beheergrenzen zoals op figuur 2 aangegeven. Buiten het beheerplan valt het onderhoud van de verharding van het asfalt, de trottoirs langs de wegen en de openbare verlichting.

Tabel 1. Arealen beheerplan Frederikspark 2013					
Onderdeel	beheergroep	Eenheid	Eigendom gemeente	Eigendom provincie	Totaal binnen grens beheerplan
Bomen	Bomen in beplanting	St	9		9
	Bomen in gazon	St	138	3	141
	Bomen in verharding	St	17	3	20
Gras	Gazon	m2	15.308	3.120	18.428
	Zomergazon (incl. stinsenflora)	m2	7.814		7.814
Houtachtige	Sierheesters	m2	2.482		2.482
Meubilair	Fietsenrek	St	1		1
	Kunstwerken	St	2		2
	Papierbakken reiniging	St	20		20
	Speeltoestellen	St	1		1
	Zitbanken	St	11		11
Verharding	Grind (valondergrond)	m2	137		137
	Halfverharde paden	m2	1.538		1.538
	Elementenverharding	m2	2.760		2.760

Peildatum april 2013 met de hoeveelheden inclusief het ontwerp 2013 (na voltooiing van de uitvoering vindt revisie plaats)

3.5 Huidige inrichting en situatie

Het Frederikspark sluit op hoofdlijnen nog steeds aan op het ontwerp dat J.D. Zocher in 1862 maakte. Er staan zoals in paragraaf 3.2 beschreven vandaag de dag zes villa's in het park. De verkeerssituatie langs de noordzijde van het Park (de Baan) is ten opzichte van de oorspronkelijke situatie gewijzigd, zodat de villa met huisnummer 1 van het park is gescheiden en aan de overkant van de weg (Frederikspark) ligt.

Door de renovatiewerkzaamheden in 2004 en 2013 zijn de beplantingsvakken in de zin van Zocher hersteld en is het centrale grasveld technisch weer in orde gebracht. Ook is er verjonging van het bomenbestand uitgevoerd en zijn de monumentale bomen geïnventariseerd.

Niet alle wenselijke boomsoorten zoals beschreven in de ontwikkelingsstudie *Frederikspark- een nieuwe kans* uit 2004 zijn in het park aanwezig. Bij het ontwerp uit 2013 zijn inmiddels de honingboom en vleugelnoot aangeplant. Nog niet aanwezig zijn de hemelboom, sneeuwkllokjesboom, judasboom en zwarte noot. Deze soorten kunnen eventueel bij toekomstige vervanging van bomen gebruikt worden.

De heestervakken zijn opgebouwd volgens de historische beplantingsprincipes.

3.6 Monumentale bomen in het Frederikspark

Er staan ruim tachtig monumentale bomen in het gebied van het Frederikspark, dat is bijna de helft van de bomen in het Frederikspark. De bomen danken hun status aan hun leeftijd of hun specifieke kenmerken. Op onderstaande kaart zijn de bomen te zien. De naam en monumentale status zijn terug te vinden in tabel 2. In bijlage 1 staat een overzicht met aanvullende gegevens.

Monumentale bomen worden bijzonder beschermd en ten minste 1 keer per 3 jaar wordt een VTA-inspectie uitgevoerd. Monumentale bomen worden alleen na overleg met de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark gekapt. Sommige bomen worden jaarlijks gecontroleerd en zo nodig onderworpen aan een nader boomtechnisch onderzoek.

Figuur 4. Monumentale bomen in het Frederikspark

Tabel 2. Monumentale bomen in het Frederikspark		
Boomnr	Wetenschappelijke naam	Monumentale status
69642	Platanus x hispanica	Landelijk
70511 t/m 70521	Tilia europaea	Waardevol
70642 en 70644 t/m 70646	Tilia europaea	Waardevol
154601 t/m 154603	Platanus x hispanica	Plaatselijk
438135	Fagus sylvatica	Plaatselijk
438137 en 438139 t/m 438143	Metasequoia glyptostroboides	Aankomend
438144	Quercus robur	Plaatselijk
438145	Aesculus hippocastanum	Plaatselijk
438151	Quercus pubescens	Landelijk
438152	Aesculus hippocastanum	Plaatselijk
438154	Populus berolinensis	Plaatselijk
438156	Platanus x hispanica	Plaatselijk
438158	Pterocarya fraxinifolia	Plaatselijk
438160	Quercus rubra	Waardevol
438161	Acer pseudoplatanus	Aankomend
438170 t/m 438172, 438180, 438184 en 438188	Quercus rubra	Waardevol
438189	Fagus sylvatica 'Atropunicea'	Waardevol
438190	Quercus robur	Plaatselijk
438209 en 438210	Tilia europaea	Waardevol
438215 t/m 438221	Quercus rubra	Waardevol
438222	Fagus sylvatica 'Atropunicea'	Plaatselijk
438223	Quercus robur	Plaatselijk
438226	Tilia cordata	Waardevol
438227 en 438230	Quercus robur	Waardevol
438231	Tilia euchlora	Waardevol
438233	Tilia europaea	Plaatselijk
438235	Quercus robur	Waardevol
438237	Aesculus hippocastanum	Plaatselijk
438238	Quercus robur	Waardevol
438243	Tilia cordata	Waardevol
438249 t/m 438255	Quercus rubra	Waardevol
438256	Aesculus carnea	Waardevol
438258 en 438259	Quercus robur	Plaatselijk
438268, 438271 en 438273	Quercus robur	Plaatselijk
438885	Quercus cerris	Landelijk
438887	Quercus rubra	Waardevol
438888 en 438889	Quercus robur	Plaatselijk
438894	Acer pseudoplatanus	Waardevol
438896	Quercus robur	Plaatselijk

3.7 Effecten van gebruik

Het Frederikspark is een intensief gebruikt stadspark, vooral voor de omliggende stedelijke woonwijken. Vele gebruikersgroepen zijn hier te vinden die elk hun eigen eisen stellen aan het park en voor specifieke aandachtspunten zorgen. In tabel 3 staan de aandachtspunten met mogelijke maatregelen beschreven. De hogere onderhoudsinspanning die een stadspark met zich meebrengt omvat de uitvoering van extra onderhoudsmaatregelen of een hogere frequentie van maatregelen. Het toezicht tijdens evenementen wordt in de werkprocessen van de gemeente Haarlem geregeld en wordt ook als eis in de vergunning van evenementen opgenomen.

Tabel 3. Effecten van gebruik		
Thema	Opmerking/ aandachtspunt	Oplossingsrichting
<i>Algemeen I</i>	Vele gebruikersgroepen, waarvoor extra onderhoud nodig is en waardoor soms/ tijdelijk overlast optreedt in het park.	a. Afspraken met organisatoren van evenementen en met gebruikersgroepen vastleggen en controleren voor reconstructie en groot onderhoud na aangetoonde schade.
<i>Algemeen II</i>	Klachten over vergeten onderwerpen (kabelrol na werkzaamheden), onwenselijke aanpassingen in het gebied van het Frederikspark (tegels in gazon voor vuilnisbakken), kapotte technische installaties (kabeltv-kasten)	b. Afspraken maken met alle partijen die bezig zijn in het beheergebied van het Frederikspark. c. Gemeente verwijdert ongewenste elementen op kosten van de veroorzaker indien deze geen actie onderneemt. Indien de veroorzaker niet bekend is, zijn de kosten van de gemeente.
<i>Buurtbewoners</i>	Zijn sterk betrokken bij het park, houden informeel toezicht en spreken mensen aan op hun gedrag.	
<i>Stads-bewoners</i>	Gebruiken park als doorgangsroute naar en van de stad en als plek voor verblijfsrecreatie (zitten, picknicken, spelen, barbecueën).	
<i>School-kinderen</i>	Veel spelende kinderen geven een hoge dagelijkse belasting voor het park.	d. Met de Dreefschool zijn afspraken gemaakt over het gebruik van het park, zie bijlage 5.
<i>Honden-bezitters</i>	Van belang voor informeel toezicht in het park. Het park is een hondenlosloopegebied. Er is een opruiimplicht.	e. Herstel kuilen f. Handhaving op schade door kuilen. g. Hondenbezitters wijzen op het feit dat het graven van kuilen zaakschade veroorzaakt en niet is toegestaan.
<i>Evenementen - 5 mei en overig</i>	Herstel van gazon nodig na festival, goede afspraken nodig over herstel van gazon en overig groen. In verband met intensief gebruik is hergroei van gras lastig.	h. Richtlijnen voor bescherming en waar nodig herstel ondergrondse groeiplaats bomen en ander groen (zie § 6.7). i. Richtlijnen voor evenementen en toekomstige activiteiten als kader in het beheerplan.
<i>Marktkramen</i>	Gebruik markt bij park kan leiden tot belasting groen in park.	j. Richtlijnen voor markt (zie § 6.7).
<i>Hangjeugd en intensief recreatief gebruik</i>	Ook 's avonds en 's nachts wordt het park intensief gebruikt. Na gebruik blijven kartonnen dozen, blikken en gebroken glas achter. Het onverzorgde beeld en ook de situatie 's avonds leiden tot gevoelens van sociale onveiligheid.	k. Voldoende stevige afvalcontainers terugplaatsen, die passen bij het monumentale karakter van het Frederikspark l. Tijdelijk instellen van een alcoholverbod. m. Hoge frequentie zwerfafval ruimen en legen afvalbakken en daarbij aansluiten op gemeentelijk (zwerf-) afvalplan. Speciale aandacht voor schoonmaak in het weekend.
<i>Autoverkeer</i>	Schade aan groen door parkeren aan de noordzijde van de Baan en bij de viskraam.	n. Handhaving door politie: verder geen maatregelen in dit beheerplan.

3.8 Effecten van ruimtelijke inrichting

Een aantal inrichtingsaspecten verdient, ook na de uitvoering van het ontwerp in 2013, bijzondere aandacht. In tabel 4 zijn de aandachtspunten met mogelijke maatregelen beschreven.

Tabel 4. Effecten van ruimtelijke inrichting	
Opmerking/ aandachtspunt	Oplossingsrichting
Verdwenen stinsenflora en bolgewassen, afname van variëteit en dichtheid na herinrichting.	a. Inboet bol- en knolgewassen en aangepast maai-beheer, maar het is de vraag in hoeverre deze flora zich duurzaam kan ontwikkelen bij intensief gebruik.
Afvalbakken moeten tijdig na jaarwisseling teruggeplaatst worden.	b. Het aantal bakken en de plaatsing hiervan blijven monitoren.
Straatmeubilair: Extra inspanning nodig voor snel herstel van afvalbakken en meubilair om vandalisme te beperken en verzorgde uitstraling te behouden.	c. Snel herstel in park.
Zo weinig mogelijk en zo veel als nodig bebording toepassen om autoverkeer tegen te houden.	d. Hier is een verkeersbesluit op gemaakt en uitgevoerd. Door verdwijnen van parkeerplaats uit het park is de verwachting dat autoverkeer vermindert.
Karakter van het trottoir langs de weg Frederikspark sluit onvoldoende aan bij de karakteristiek van het park.	e. Bij reconstructie weg de trottoirtegels op het pad langs de weg Frederikspark vervangen door oude waalformaat.

3.9 Aandachtspunten voor het beheer

Met betrekking tot beheer en onderhoud is er een aantal knelpunten geconstateerd.

Tabel 5. Aandachtspunten voor het beheer		
Thema	Opmerking/ aandachtspunt	Oplossingsrichting
<i>Stinsenflora (bolgewassen)</i>	Ontwikkelt zich slecht tot matig in verband met gebruiksdruk.	a. Botanische/ cultuurhistorische streefsoorten vaststellen. b. Bolgewassen door inboet en (maai)beheer bevorderen.
<i>Halfverharding</i>	Hoge gebruiksdruk maakt het nodig om onderhoud van halfverharding (toplaag aanvullen en herstellen) extra intensief uit te voeren en vaker de randen te vegen.	c. Hogere frequentie herstel dan in andere gebieden.
<i>Gazons</i>	Door de hoge gebruiksdruk en beschaduwning door bomen hebben de gazons met een hogere gebruiks-frequentie groot onderhoud nodig. De zware bomen beperken de kwaliteit van de grasmat: extra bemesting, doorzaaien en water geven is van belang.	d. Aanvullend beheer: o.a. dressen, organisch bemesten, doorzaaien en water geven (zie § 4.4). e. Bij het doorzaaien en/of renoveren van het grasveld zoals bij de herinrichting een mengsel gebruiken dat geschikt is voor intensief gebruik (zie paragraaf 4.4).
<i>Sierheesters</i>	Door de hoge gebruiksintensiteit slijten heestervakken in het park extra.	f. Extra inboet (zie soortenlijst bijlage 3). g. Bemesten en compost aanbrengen.
<i>Bomen</i>	In het park zijn veel monumentale bomen, deze vragen om een goede bescherming.	h. Toepassen van inrichtingsmaatregel rond de bomen om bodemverdichting te voorkomen. i. Stappenplan vervanging (bij uitval) monumentale bomen. j. Onderhoud klimop in bomen (zie § 4.4). k. VTA-inspectie 1x per 3 jaar.
<i>Monitoring</i>	Goed in beeld houden actuele situatie bomen, hun groeiplaats en de toestand van flora en fauna.	l. Monitoring monumentale bomen via de VTA-inspectie, monitoring flora en fauna. m. Bescherming van monumentale bomen bij evenementen, voorkomen van verdichting. Na evenementen onderzoek of de bodem is verdicht. Zo nodig groeiplaatsverbetering toepassen.

Matige groei stinsenplanten

3.10 Aandachtspunten voor de relatie met de omgeving

Door het ontwerp voor het Frederikspark en de Griffietuin in 2013 is de ruimtelijke samenhang van het park en omgeving verbeterd. Twee aandachtspunten zijn nog niet opgelost en het is wenselijk dat deze als beleidspunten voor het park blijven gelden. Het verbeteren van de inrichting van het Schelpenpad langs de Dreef en de wens om (door aanpassing van het profiel van autoweg, fietspad en trottoir) de scheidende werking van de weg *Frederikspark* te verminderen.

4 Beheervisie en streefbeelden

4.1 Beheerdoelstelling

Het beheer van het Frederikspark heeft drie belangrijke doelstellingen: het duurzame behoud, de ontwikkeling van het park als Rijksmonument en een goede gebruikswaarde voor alle gebruikersgroepen als stadspark.

In het park als Rijksmonument blijven de historische ruimtelijke principes en de beplantingsprincipes gewaarborgd. De principes van het ontwerp van de firma Copijn worden gerespecteerd. De monumentale bomen en de ontwikkeling daarvan zijn een belangrijk ankerpunt en ontvangen maximale zorg. De doorzichten in het park vanuit en naar de villa's blijven behouden. Het type inrichting en het gebruikte materiaal dragen bij aan het monumentale karakter van het park.

Gezien de hoge gebruiksdruk is het van belang waar mogelijk afspraken te maken met gebruikers om de mate en plaats van het gebruik te regelen en beter in balans te brengen met de draagkracht van het park. Voor evenementen hanteert de gemeente gebruikersovereenkomsten met afspraken voor bescherming, nazorg en zo nodig herstel. Met de Dreefschool zijn afspraken gemaakt (bijlage 5).

Voor een voorspoedige ontwikkeling van de beplanting moet gezien de hoge gebruiksdruk voor een intensief beheer worden gezorgd.

In het park als stadspark zijn de paden en gazons schoon en goed begaan- en bespeelbaar. De voorzieningen zijn toereikend (qua hoeveelheid) en zijn heel en schoon. De afspraken met de verschillende gebruikersgroepen zijn duidelijk vastgelegd en de onderhoudsmaatregelen zijn goed afgestemd op het gebruik.

De ecologische betekenis van het park is beperkt vanwege het intensieve gebruik en de barrières van infrastructuur. Toch moeten de bestaande waardes beschermd en uitgebreid worden, zoals de stinsenflora, en moet het oude boombestand worden behouden voor hollenbroeders en vleermuizen. De heesterbeplanting biedt onder andere schuilgelegenheid en voedsel voor kleine zoogdieren en vogels.

Het centrale veld is qua grootte en inrichting vooral bedoeld voor activiteiten, terwijl de kleinere omringende velden een meer aankledend (visueel) karakter hebben. Het centrale veld bestaat met name uit bomen op grasveld. Hier zijn bijna geen beplantingen en geen stinsenflora te vinden. De onderhoudsactiviteiten richten zich hier meer op in goede staat houden van het grasveld en het beschermen van de bomen. In de kleinere velden ligt het onderhoudsaccent meer op het in stand houden en ontwikkelen van de beplantingen en het ontwikkelen van stinsenflora.

De gemeente hecht waarde aan een goede communicatie met gebruikers en omwonenden. Daarom vraagt zij voor belangrijke vraagstukken advies aan de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark en de wijkraad Welgelegen.

Een park is continu in ontwikkeling. Dit geldt zowel voor de bomen en de beplanting als voor het gebruik en de beleving. Daarom houdt de beheerder - in overleg met de ambtelijke werkgroep - de ontwikkeling van het park bij. De beheerder speelt in op veranderingen in gebruik en van wensen. En houdt rekening met de historische, architectonische en ecologische waarde van het park.

4.2 Nieuwe beleidsuitgangspunten voor het Frederikspark

Op basis van de visie (§ 4.1) en de oplossingsrichtingen (§ 3.7 t/m 3.9) gelden de volgende beleidsuitgangspunten voor het Frederikspark.

Ruimtelijke structuur en inrichting

- Historische opbouw en structuur van het park behouden.
- Verbeteren van de verbinding met de Dreef en de inrichting hiervan als stedenbouwkundige ontwerpopgave (Gebiedsvisie Dreef/ Houtplein).
- Streven naar vermindering van de scheidende werking van de weg Frederikspark.
- Type afvalbakken en lichtmasten in het park afstemmen op monumentaal karakter van het park en bij zitplekken een grotere maat afvalbakken plaatsen.
- Streefbeelden voor het beheer van inrichtingselementen/ straatmeubilair/ verharding aan laten sluiten op het historisch karakter van het park.

Gebruik

- Het park fungeert als hondenlosloopgebied. Voor het hele park geldt een opruimplicht voor hondenuitwerpselen. Het graven van kuilen is niet toegestaan.
- Opstellen en uitvoeren van de richtlijnen voor de bescherming vóór en tijdens, en waar nodig het herstel van delen van het park ná evenementen.
- Handhaven van de richtlijnen voor de op- en afbouw en nazorg van de antiekmarkt.
- Hoge frequentie voor het ruimen van zwerfafval en het legen van afvalbakken, aansluiten op het gemeentelijke (zwerf-)afvalplan.
- Handhavingsbeleid voor autoverkeer door politie en overlast in het park beperken door groene handhavers.
- Toezien op afspraken die gemaakt zijn voor het gebruik van het park door schoolkinderen.
- Tijdelijk instellen van een alcoholverbod en dit via borden kenbaar maken.

Ecologie

- Ontwikkeling van de stinsenflora en bolgewassen bevorderen in het noordelijke en oostelijke gedeelte van het park (locaties met zomergazon en in de beplantingsvakken (zie figuren 2 en 6).
- Soortkeuze bomen en beplanting afstemmen op aanvullende functie voor voedsel en schuilgelegenheid in samenhang met de Griffietuin.
- Opstellen gedragscode voor bestendig beheer in het kader van de Flora- en faunawet die voor de hele stad geldig is.
- Rekening houden met broed van vogels en aanwezigheid van vleermuizen bij boombeheer.

Beheer

- Uitvoeren van het beheer volgens de streefbeelden en kwaliteitseisen in hoofdstuk 4 van dit beheerplan.
- Aanvullende maatregelen uitvoeren om ook bij hoge gebruiksintensiteit te voldoen aan de duurzame instandhouding en het gewenste kwaliteitsniveau. Het gaat onder andere om: hoger percentage inboet struiken, hogere frequentie en hoger percentage groot onderhoud gras (dressen, doorzaaien, water geven, bemesten), herstel hondenkuilen, groeiplaatsverbetering bij bomen, snel herstel inrichting, hoge frequentie zwerfvuil ruimen, intensief beheer halfverhardingen.
- Accepteren van een ijlere grasmat onder zware bomen.

- Hanteren van een stappenplan bij het kappen, (her)planten en vervangen van bomen (§ 5.3) en een soortenlijst bij de keuze van de te planten boom (zie bijlage 3).
- Bomen extra beschermen bij evenementen en voorkomen dat er beschadiging van de stam en kroon en bodemverdichting binnen de kroonprojectie optreedt.
- Bij het kappen van oude bomen de jaarringen tellen om de leeftijd van de bomen te bepalen. Bij bijzondere bomen of bijzonder oude bomen hieraan een cultuurhistorisch onderzoek koppelen.
- Afvalbakkenbeheer goed afstemmen op de tijd van het jaar.
- Snel herstel van straatmeubilair na schade/ vandalisme.

Organisatie

- De Beheerder Gebied is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beheersplan. Deze doet dit in samenspraak met de beleidsmedewerkers van andere afdelingen en experts van de gemeente en de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark.
- Aan onderhoudspersoneel instructie geven over het rijden op de paden en hierop toezicht houden. Schadevergoeding in bestekken opnemen over het rijden van schade aan gazons.
- In bestekken een regeling voor schadevergoeding opnemen voor het veroorzaken van schade aan bomen en hun groeiplaats
- Ten minste een keer per 3 jaar (plus jaarlijks voor de bomen met een verhoogd veiligheidsrisico) een VTA-inspectie uitvoeren.
- Monitoring van de ontwikkeling van de stinsenflora uitvoeren om beheer bij te kunnen sturen.

Financiën

- Tot 2023 dient er een jaarlijkse reservering gedaan te worden voor het uitvoeren van de volgende meerjaarlijkse activiteiten: groot onderhoud, herstel stinsenbeplanting, herstel/verbetering ruimtelijke relaties, het uitvoeren van de monitoring, de uitvoering van kwaliteitsinspecties, afbouw en controle na een evenement en de participatie activiteiten.
- Opnemen van een budget voor extra onderhoudsinspanning, volgens de kwaliteitsniveaus van vastgesteld in de nota Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 en het Strategisch beheerplan Groenvoorziening 2013-2022.

4.3 Gevolgen status van Rijksmonument voor beheer en ontwikkeling

Vergunningen

Voor restauratie, sloop, verbouwing of op een andere manier wijzigen van een beschermd rijksmonument is een monumentenvergunning nodig, die bij de gemeente in de vorm van een omgevingsvergunning aangevraagd kan worden.

In principe is de gemeente bevoegd om te beslissen over de vergunningaanvragen van gebouwde monumenten.

Adviesplicht Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

De gemeente heeft de plicht de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed om advies te vragen in de volgende gevallen:

- (gedeeltelijke) afbraak (bijvoorbeeld verwijderen na brand);
- ingrijpende wijzigingen vergelijkbaar met gedeeltelijke afbraak (het ingrijpend wijzigen van de structuur van een beschermde tuin- of parkaanleg, bijvoorbeeld door het verleggen van het beloop van een historisch padenpatroon, het egaliseren van het reliëf, het realiseren in een zichtas en het kappen van een bomenlaan zonder herplant);
- reconstructie (bijvoorbeeld het terugbrengen van een eerdere staat van een parkaanleg);
- herbestemming: het wijzigen van de functie.

Deze criteria zijn vastgelegd in de Regeling ministeriële adviesplicht bij aanvragen om een monumentenvergunning.

Richtlijnen

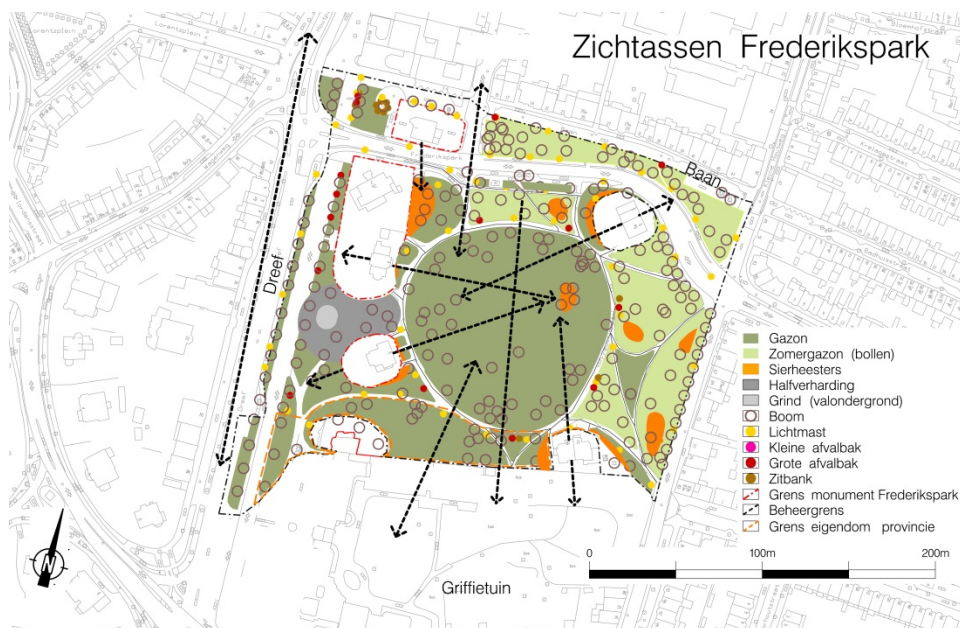
De gemeente hanteert richtlijnen voor de beoordeling van vergunningsaanvragen voor monumenten. Voor het Frederikspark geldt hiervoor de omgevingsvergunning. Onderdeel van de procedure is het advies van de afdeling Omgevingsvergunning, bureau Planbegeleiding en Advisering.

Belangrijke aandachtspunten voor de beoordeling van de inrichtingswerkzaamheden van een monumentaal park zijn:

- Doet de wijziging geen afbreuk aan de eigenschappen die in de waardestelling beschreven zijn?
- Worden de oorspronkelijke ontwerpprincipes behouden?
- Blijft de bestaande structuur in principe behouden?
- Sluiten deelontwerp, inrichting met materialen aan op het cultuurhistorisch karakter van het object?
- Draagt de inrichting bij aan de duurzame instandhouding van het object door betere belevingswaarde, gebruikswaarde en technische kwaliteit van de inrichting van het object?

Belangrijke kenmerken van het ontwerp en de structuur van het Frederikspark zijn:

- Het ensemble van park in de landschapsstijl en historische villa's,
- Ruimtelijke opbouw met een ellipsvormige weide in het midden en daaromheen een rondwandeling die op de vier hoekpunten is verbonden met de omliggende wegen,
- Laanbeplanting langs de Baan en de weg Frederikspark,
- Wandelboulevard met laanbeplanting langs de Dreef,
- Zichtlijnen vanuit de villa's op het park en naar buiten (zie figuur 5) ,
- Strategisch geplaatste boomgroepen, solitaire bomen en heesterpartijen die de doorzichten begeleiden,
- De heestervakken in de (Engelse) Landschapsstijl.

Figuur 5. Belangrijke zichtassen in het Frederikspark

Subsidieregeling

Voor de instandhouding van gebouwde rijksmonumenten bestaan subsidieregelingen. Per 1 februari 2006 is het Besluit rijkssubsidiëring instandhouding monumenten (Brim) in werking getreden. Vanaf 1 april 2010 geldt dit ook voor de instandhouding van groene monumenten. In deze subsidieregeling ligt het accent op planmatig onderhoud.

Deze subsidieregeling is bedoeld voor onderhoudswerkzaamheden aan een beschermd monument en voor werkzaamheden die het normale onderhoud te boven gaan en die voor het herstel van het monument noodzakelijk zijn.

Conclusies

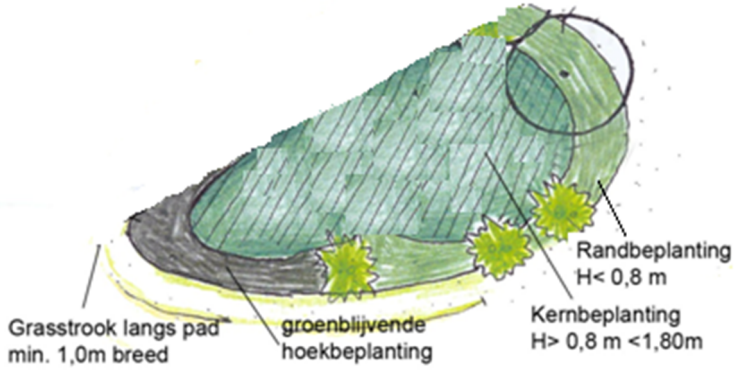
- Voor alle inrichtingswerkzaamheden dient een omgevingsvergunning bij de gemeente aangevraagd te worden.
- Voor maatregelen groot onderhoud kunnen subsidies worden aangevraagd (maatregelen behoud bomen, beplanting, grasvelden).

4.4 Beschrijving van de gewenste streefbeelden met beheermaatregelen

Gazon

Streefbeeld	Maaiveld zonder oneffenheden, gesloten grasmat, strak gemaaid. Maaibeeld volgens kwaliteitsniveau B (RAW Besteksvoorwaarden en Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte). Onder bomen mag het gazon door schaduwwerking en voedsel/vochtconcurrentie met boomwortels opener zijn. In zomergazon in de kleine grasvelden rond het grote gazon bloemrijke stinsenflora en andere vroegbloeiende soorten handhaven en ontwikkelen en het beheer daarop afstemmen. Bij de soorten van de stinsenflora in Frederikspark behoren bijvoorbeeld de bosgeelster (<i>Gagea lutea</i>), weidegeelster (<i>Gagea pratensis</i>), Speenkruid (<i>Ranunculus ficaria</i>), vogelmelk (<i>Ornithogalum</i>), sneeuwroem (<i>Chionodoxa</i>), sneeuwkllokje (<i>Galanthus nivalis</i>) en Krokus (<i>Crocus</i>). Bijzonder rijk aan bosgeelster is het gazon tussen Frederikspark en Baan. Zie kaart in bijlage Grasstroken langs paden dienen minimaal 1 m breed te zijn om "overkoken" van padbegeleidende beplanting tegen te houden.
Beheer gazon	Regulier onderhoud: Kwaliteitsniveau B (CROW) Blad ruimen 3x/jaar. Groot onderhoud: Herstel gazon (kuilen, oneffenheden, rijsporen) en dressen, bemesten en doorzaaien 1x/ jaar Prikken, dressen, bemesten en doorzaaien op kale plekken 1x/ jaar Meerjaarlijks frezen en inzaaien van delen van het gazon
Beheer zomergazon	Regulier onderhoud: Bollenloof en stinsenflora pas in juni maaien als loof vergeeld is. Daarna 16 keer maaien, afgestemd op kwaliteitsniveau B. Kleinschalige bodembewerking om uitstoelen te bevorderen. Maaien rond obstakels: 5x per jaar. Steken of snijden van de graskanten langs verharding 1x per jaar. Reguliere controle: Monitoren ontwikkeling van de stinsenflora 1x per 2 jaar Eventueel ook naar aanleiding van de monitoring inboet van planten. Incidenteel onderhoud: Naar aanleiding van de monitoring inboet van stinsenplanten.
Aandachtspunten beheerder	Instructie geven aan personen die met onderhoudsvoertuigen in het park komen dat zij de hoeken van de paden niet afsnijden. Niet maaien en met machines over het gras rijden tijdens of na zware regen. Gebruik van een grasmengsel geschikt voor intensief gebruikte terreinen, met snel hergroeiende grassoorten, zoals roodzwenkgras. Bij de hoeken van paden kapot gereden gras en kuilen tijdig aanvullen en gras opnieuw inzaaien. Bespeelbaarheid gazon centraal veld 1x per kwartaal controleren en zo nodig aanvullende maatregelen uitvoeren.
Referentiebeeld	

Heestervakken

Streefbeeld	De principes van het ontwerp bewaken (zie schema 1) Voorkeurssortiment toepassen (zie bijlage 3). Maximale hoogte en breedte wordt aangehouden. Beplanting blijft binnen de gedefinieerde vakken en grenzen Accentplanten als solitair ontwikkelen Sierheesters kernen hoog Hoge beplanting in de kernen met een maximale hoogte van 1,80 m en plaatselijke hoge transparante solitaire struiken Kruidengroei vindt plaats om ecologische kwaliteit te bevorderen. De beplantingsvakken zijn geschikt voor bijvoorbeeld de vingerhelmbloem (<i>Corydalis solida</i>). Ontwikkeling hiervan bevorderen. Niet schoffelen in groeiperiode (begin maart tot half mei). Afgevallen blad van de bomen mag aanwezig zijn. Geen agressieve kruiden aanwezig (brandnetel, bijvoet, kleeftkruid, reuzenberenklauw, haagwinde, ridderzuring) Sierheesters randen laag Lage dichte randen, met een maximale hoogte van 0,80 m en een minimale breedte van 1m. Geen onkruid en afgevallen blad aanwezig.
Beheer	Regulier onderhoud: Volgens bestekken gemeente Haarlem Verhoogd percentage en frequentie van herstel: geslotenheid van beplantingsvakken 1x per kwartaal controleren en zo nodig maatregelen treffen.
Aandachtspunten	Rekening houden met stinsenflora bij het verwijderen van blad en onkruid.
Schema 1: Heester- beplanting	Grasstrook langs pad min. 1,0m breed gronblijvende hoekbeplanting Randbeplanting $H < 0,8\text{ m}$ Kernbeplanting $H > 0,8\text{ m} < 1,80\text{ m}$
Referentiebeeld	

Bomen

Streefbeeld	De bomen staan geclusterd in het park, de meeste staan in het gras, en aantal in (half)verharding en in beplanting. De boomspiegels van bomen in halfverharding zijn gevuld met bomenzand Ongeveer de helft van de bomen is monumentaal, de andere helft van de bomen is toekomstig monumentaal, waarbij allebei de types dezelfde extrabescherming genieten volgens de Bomenverordening 2008. De bomen zijn gezond en veilig. De bomen hebben een takvrije onderdoorgang van 2,5 meter, dit betekent dat zij ongeveer tot 3,5 meter opgekroond zijn. Uitzondering zijn soorten waar vertakking vanaf de grond gewenst is (bijvoorbeeld vleugelnoot) en incidenteel zijn er laaghangende takken, afhankelijk van de soort. De bomen hebben de ruimte om ofwel als solitair ofwel als groep in hun karakteristieke vorm uit te groeien. De soortkeuze van nieuwe aanplant wordt zorgvuldig gedaan (zie procedure § 5.3) en er wordt gekozen uit het voorkeurssortiment (zie bijlage 3). Klimop groeit op een aantal bomen langs de stam tot de kroon. In de kroon mag geen klimop aanwezig zijn. Geen verdichte bodem binnen de kroonprojectie.
Beheer	Maatregelen: In jonge fase: - De eerste drie jaar na aanplant in droge periode (ca begin april tot en met augustus) water geven en uitgevallen bomen inboeten. - Jaarlijks begeleidingssnoei uitvoeren en geleidelijk opkronen - Maaien rondom bomen in gras zonder beschadigingen aan de schors - Tijdig boompal en boomband verwijderen - Boomspiegel aanvullen In volwassen fase: - Controle bomen op stormschade - VTA-inspectie uitvoeren, met de daaruit voortkomende maatregelen 1x per 3 jaar en voor bomen met een verhoogd risico vaker. - Dood hout verwijderen (1x per 5 jaar) of eerder n.a.v. VTA-inspectie - Begeleidingssnoei bij jonge bomen (eerste drie jaar na aanplant), 1 x/jaar - Verzorgingssnoei vanaf het vierde jaar na aanplant, 1x/3 jaar Incidenteel onderhoud: - Klimop verwijderen uit de kroon - Bij verdichting van de bodem rondom bomen, de grond ploffen en bodemverbeteraar aanbrengen - Bij werkzaamheden en evenementen boombescherming (stam- en groeiplaatsbescherming) toepassen volgens de principes van de KBB. Vervanging: Volgens stappenplan in § 5.3
Referentiebeeld	

4.5 Kwaliteitseisen voor verharding en inrichtingselementen

Halfverharding

Streefbeeld	Gesloten, vlak en onkruidvrij, zonder plasvorming en het hele jaar betreedbaar Vrij van bladpakketten in de herfst
Beheer	Onkruidbestrijding 6x/ jaar (beeldkwaliteitsniveau A) door middel van branden Graskanten snijden, 1x/jaar Blad verwijderen in het najaar, 4x/ jaar Zwerfafval verzamelen (beeldkwaliteitsniveau A), 52 x/jaar, in de maanden juni t/m augustus 11 extra beurten. Randen vegen 6 x per jaar 1x per kwartaal controleren op schade en herstelwerkzaamheden uitvoeren, circa 10% van de totale oppervlakte 1x/ jaar toplaag aanvullen Het drainagesysteem onder de halfverharding 1 x per 2 jaar doorspuiten.
Referentiebeeld	

Verharding

Streefbeeld	Gesloten, vlak en onkruidvrij, zonder plasvorming Vrij van bladpakketten in de herfst
Beheer	Paden vegen 8 x / jaar Onkruidbestrijding 3x / jaar (beeldkwaliteitsniveau A) door middel van borstelen, in juni, augustus en oktober of op aanwijzing van de beheerder Blad verwijderen 5x in het najaar Zwerfafval verzamelen (beeldkwaliteitsniveau A), 52 x/ jaar, in de maanden juni t/m augustus 11 extra beurten. 1x per kwartaal controleren op schade en herstelwerkzaamheden uitvoeren.
Referentiebeeld	

Meubilair/ technische installaties

Streefbeeld	Schoon, veilig en heel (beeldkwaliteitsniveau A)
Beheer	Beschadigd meubilair en kasten voor technische installaties snel herstellen (binnen 2 weken na constatering), dit geldt niet voor installaties van derden. Beheerders van installaties van derden vanuit de gemeente aanspreken op herstel. Afvalbakken vóór de jaarwisseling verwijderen, terugplaatsen binnen de eerste vier weken van het nieuwe jaar. Afvalbakken: hoge frequentie van ledigen, aangepast aan de tijd van het jaar. Gemiddeld 26 x/jaar, waarbij in de zomermaanden (mei-augustus) ten minste wekelijks geledigd wordt. Bij goed weer is dagelijks ledigen noodzakelijk.
Aandachtspunten beheerder	Instructie geven aan personen die met onderhoudsvoertuigen in het park komen dat zij de hoeken van de paden niet afsnijden. Schadevergoeding conform bestek uitvoeren bij schade door aannemer aan gazon.
Referentiebeeld bank	Stadscanapé
Referentiebeeld afvalbak	Constructo Grijsen

Beelden en monumenten

Streefbeeld	Schoon, veilig en heel (beeldkwaliteitsniveau A)
Beheer	Kunstwacht voert 1 x per jaar regulier onderhoud van de kunstwerken uit. Oorlogs- en herdenkingsmonumenten altijd voor 4 mei onderhouden. Aan de Dreef (Schelpenpad): Bloemboeketten bij monument <i>Man voor het Vuurpeloton</i> na verbloeien verwijderen, circa 1 week na Bevrijdingsdag.
Referentiefoto	

5 Toelichting maatregelen

De maatregelen voor het Frederikspark zijn ingedeeld in twee categorieën. Dit zijn planmatig onderhoud met jaarlijkse en meerjaarlijkse maatregelen en eenmalige beheer- en inrichtingsmaatregelen.

5.1 Planmatig jaarlijks en meerjaarlijks onderhoud

Uitgangspunt voor dit onderhoud is een beeld dat het hele jaar door verzorgd is. Voor het bereiken van het kwaliteitsniveau en realiseren van de streefbeelden zijn in de bestekken maatregelpakketten samengesteld. De gangbare maatregelen in deze werkpakketten zijn over het algemeen toereikend voor het Frederikspark, dus deze worden niet nader uitgewerkt in dit beheerplan.

Aandachtspunten voor het onderhoud en een toelichting op de maatregelen staan in § 4.4 en 4.5 bij de streefbeelden. De aannemer krijgt het beheerplan als bijlage en communicatiemiddel bij het bestek.

Extra onderhoudsinspanning beheer

Vanwege het intensieve gebruik van het Frederikspark is het nodig om werkzaamheden met een hogere frequentie uit te voeren en zijn nog extra onderhoudsmaatregelen nodig. Het gaat om de volgende maatregelen:

1. De gazons om het jaar dresen en doorzaaien om de dichtheid van de zode te bevorderen;
2. De gazons een keer per 5 jaar opnieuw inzaaien;
3. Gazons na herstelwerkzaamheden in de droge periode water geven;
4. Aanvullen gaten en doorzaaien gazon op hoeken van paden;
5. Herstel van hondenkuilen;
6. Toepassen van groeiplaatsverbetering rondom bomen bij verdichting;
7. Hoger percentage inboet in de heesterbeplanting. Hoeveelheid afhankelijk van de verhouding tussen de actuele technische staat en het streefbeeld;
8. De paden vrij houden van los materiaal en pakketten blad; hiervoor zijn in de herfst 3 extra veegbeurten nodig (standaard 2 veegbeurten);
9. Overhangende takken langs paden snoeien om doorgang vrij te houden, ten minste 2x per jaar;
10. Snel herstel inrichting bij beschadiging;
11. Extra beurten voor het legen van afvalbakken;
12. Circa 11 extra beurten voor het verzamelen van zwerfafval in de maanden juni t/m augustus;
13. Intensief beheer halfverhardingen (jaarlijks toplaag aanvullen, jaarlijks 10% herstellen, randen vegen 6x per jaar).

Aanvullende bepalingen voor het bestek zijn:

Niet toestaan dat onderhoudsvoertuigen over het gazon rijden en hoeken van paden afsnijden.

Hiervoor een boeteclausule in contracten opnemen.

Het is wenselijk om in de toekomst aparte bestekken voor de parken op te stellen, want dan kan hier een directe relatie met de beheerplannen en beheerkaarten gelegd worden.

5.2 Gewenste eenmalige beheer- en inrichtingsmaatregelen

Na de uitvoering van het ontwerp in 2013 resten nog de volgen eenmalige maatregelen:

- Plaatsen van een of meer borden met informatie over het park.
- De verouderde lichtarmaturen in het park rond cirkel Koekamp vervangen.
- Aanbrengen van draagkracht verhogende constructie onder de kroonprojectie van de monumentale bomen.
- Verminderen van de scheidende werking van de weg Frederikspark door het totale profiel van weg, trottoir en fietspad te versmallen.
- Op het moment dat de Dreef heringericht wordt de asfaltverharding langs de Dreef vervangen en de materiaalkeuze goed laten aansluiten aan het historisch karakter van het park.

5.3 Stappenplan voor vervanging van bomen

5.3.1 Doel van het stappenplan

De bomen in het Frederikspark bepalen in grote mate de structuur van het park. Een groot deel van de bomen heeft de status van monumentale boom.

Deze bomen dienen beschermd te worden. Indien bomen toch afgekeurd zijn door de boomveiligheidscontrole VTA (visual tree assessment) en gekapt moeten worden, wordt het stappenplan voor het volgen van de juiste procedure in gang gezet.

5.3.2 Toepassing van het stappenplan

Als er een boom gekapt moet worden vanwege onvoldoende veiligheid of ziekte, wordt een stappenplan doorlopen (zie schema op volgende bladzijde).

Voor alle bomen vindt herplant plaats. Om een goede keuze te kunnen maken voor de soort en kwaliteit van de boom die geplant moet worden wordt het onderstaande stappenplan gevolgd. Dit wordt binnen een aantal randvoorwaarden doorlopen en geeft aan welke personen en Adviescommissies ingeschakeld moeten worden.

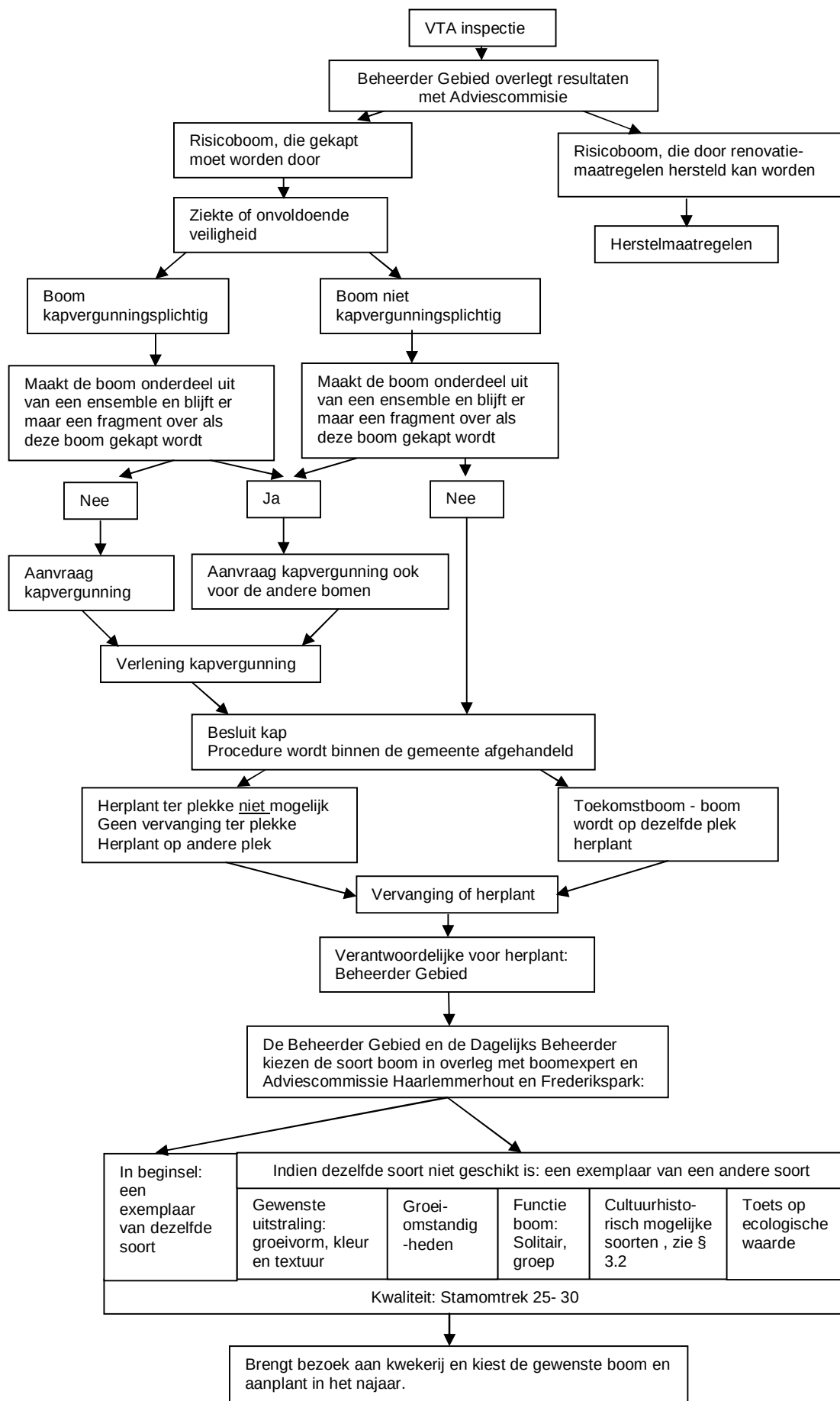
Het is niet vereist dat een boom op precies dezelfde plek in het park vervangen wordt, op voorwaarde dat de keuze van de plek bijdraagt aan de bestaande ruimtelijke structuur van het park.

5.3.3 Randvoorwaarden voor de keuze

Uitgangspunt is, dat elke te kappen boom vervangen wordt. Als de boom in een groep staat, waar al meerdere bomen aan het aftakelen zijn kan er ook voor gekozen worden de hele groep te vervangen.

Bij de keuze van een boom bij vervanging wordt in beginsel ervan uitgegaan dat een exemplaar van dezelfde soort hiervoor terugkomt. Mocht die boom niet geschikt zijn vanwege bijvoorbeeld ziektegevoeligheid of standplaats, dient in eerste instantie de gewenste uitstraling van de boom op die plek te worden bepaald: grootte en habitus (groeivorm), bladkleur en bladvorm (textuur), lichtdoorlatendheid (transparantie, geslotenheid), seizoensaspecten (bladkleur, bloei, vruchten). Ook maakt het uit of de boom in een groep of rij staat of een solitaire functie heeft. Gekozen kan worden uit de lijst bomen die vaak in ontwerpen van Zocher toegepast werden (zie bijlage 3). Of de overweging is van ecologische aard en er wordt een boom gekozen die gunstig is als voedselgelegenheid voor vogels uit de Griffietuin.

Bij elke besluitvorming weegt mee dat de boom bij de groeiomstandigheden van de plek past.

Figuur 6:Stappenplan vervanging bomen

6 Organisatie, kwaliteit en monitoring

In dit hoofdstuk staan de aspecten van het Frederikspark beschreven die regelmatig onderzocht moeten worden. De organisatie van het onderhoud en de rol van de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark. Ook is te lezen met welke frequentie de monitoring plaatsvindt.

6.1 Huidige organisatie van het onderhoud

Het reguliere onderhoud van het Frederikspark wordt voornamelijk uitbesteed op basis van bestekken die betrekking hebben op het groen in de hele gemeente Haarlem.

De Beheerder Gebied is verantwoordelijk voor het algeheel beheer, de communicatie met betrokkenen en de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark, de planning en de begroting.

De Beheerder Gebied is verantwoordelijk voor de directievoering van de bestekken die betrekking hebben op:

- Groenvoorzieningen, maaien, zwerfvuil,
- Bomen,
- Meubilair (schoonmaken, repareren en vervangen),
- Afvalbakken,
- Banken,
- Riolering en drainage.

Het werk voor de bebording en speelvoorzieningen wordt uitgevoerd in regie onder directievoering van de Beheerder Gebied. Het onderhoud aan de verlichting wordt uitgevoerd volgens het Openbare Verlichtingsplan. De Beheerder Gebied is verantwoordelijk voor de uitvoering.

6.2 Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark

Een wezenlijk onderdeel van het beheer van het Frederikspark is de communicatie en de samenwerking met de betrokken partijen. Voor de Hout en het Fredrikspark is een Adviescommissie samengesteld, bestaande uit de betrokken wijkraden en organisaties en de gemeente. In samenwerking is het beheerplan tot stand gekomen en zal het werkplan als uitwerking van het beheerplan worden vormgegeven. De Adviescommissie adviseert daarin aan de Beheerder Gebied Zuidwest en de Dagelijks Beheerder. De samenwerking met de Adviescommissie zal binnen de beheerperiode worden geëvalueerd. Alle wijzigingen (al of niet op basis van ontwerpen) en beheermaatregelen worden breed gecommuniceerd. Vraagstukken zijn aanleiding voor een advies van de Adviescommissie.

De Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark is namens de verschillende stakeholders betrokken is bij het beheer van het Frederikspark. Deze commissie en haar individuele leden onderschrijven de uitgangspunten en beheerkeuzes die in het beheerplan zijn opgenomen.

De commissie krijgt informatie over voorgenomen ingrepen en werkzaamheden en maakt periodiek een rondgang met de beheerder. Ingrijpende maatregelen zoals monumentale bomen vellen, de bodemgesteldheid verbeteren, de infrastructuur veranderen of routinematige beheerregimes aanpassen, worden besproken met de commissie.

De commissie is zich bewust van de aard en noodzaak van de beheermaatregelen en de consequenties die deze met zich meebrengen.

De samenstelling commissie is als volgt:

- Wijkraad Welgelegen (1 afgevaardigde)
- Wijkraad Koninginnebuurt (1 afgevaardigde)
- Wijkraad Bos en Vaart (1 afgevaardigde)
- Wijkraad Zuiderhout & Vredenhof (1 afgevaardigde)
- Vereniging Vrienden van de Haarlemmerhout (2 afgevaardigden)
- Stichting De Houten Haarlemmer (2 afgevaardigden)
- Historische vereniging Haerlem (1 afgevaardigde)
- Groene groepen (IVN, KNNV, Vogelwerkgroep, etc. 2 afgevaardigden)
- Stichting tot Behoud van het Fredrikspark (1 afgevaardigde)

De Beheerder Gebied Frederikspark neemt deel aan het overleg van de commissie.

6.3 Evaluatie van de uitvoering van het beheerplan

Het beheer van het Frederikspark wordt regelmatig geëvalueerd.

Jaarlijks volgt de ambtelijke werkgroep beheer Frederikspark de ontwikkeling en het beheer van het park, daarin gesteund door adviezen van de Adviescommissie. De ambtelijke werkgroep bestaat uit medewerkers van de betrokken afdelingen van de gemeente op het gebied van de openbare ruimte, zowel vanuit de beleidsafdeling Openbare ruimte Groen en Verkeer als vanuit de afdeling Gebiedsontwikkeling en Beheer. Voor het Frederikspark worden hierbij een boomdeskundige en de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark betrokken. Rond de zomer vindt een controle plaats door de Beheerder Gebied met de Adviescommissie en medewerkers gemeente om daarna de maatregelen voor het najaar en de winterperiode te kunnen bepalen in een lopend en komend werkplan.

De gemeente organiseert het overleg met de Adviescommissie Haarlemmerhout en Frederikspark (zie paragraaf 6.2) en indien nodig overleg met andere betrokkenen.

Onderwerpen zijn:

- Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten voor de effecten van gebruik op de technische staat van het park?
- Hoe is de kwaliteit van de monumentale bomen, welke maatregelen zijn nodig voor beheer van monumentale bomen? Waar is vervangen van bomen nodig?
- Voldoen de overige aanwezige elementen aan de streefbeelden en technische eisen?
- Welke herinrichting-, renovatie- en omvormingsvoorstellen zijn van belang?

6.4 De technische kwaliteit

Er moet met bepaalde frequenties gecontroleerd worden of aan de beheersdoelen voldaan wordt en of er problemen zijn opgetreden die het onderhoud volgens streefbeelden onmogelijk maken.

De Beheerder Gebied controleert alle beheergroepen in het park vier keer per jaar en lost incidentele problemen op met inschakeling van de Adviescommissie.

De technische kwaliteit van de monumentale en bomen (VTA-inspectie) wordt 1x per 3 jaar getoetst. Risicobomen hebben een hogere frequentie.

De speeltoestellen worden volgens vaste frequenties volgens de richtlijnen van het Attractiebesluit geïnspecteerd.

De technische en verzorgende kwaliteit van groenvoorzieningen en meubilair worden door de jaarlijkse rondgang van de Adviescommissie met de Beheerder Gebied (zie paragraaf 6.2) beoordeeld en bijgesteld.

In tabel 8 staat een overzicht van de inspecties op technische kwaliteit.

Tabel 8 Technische Inspecties			
Onderdeel	Soort beoordeling	Frequentie	Uitvoering door
Bomen	VTA-inspectie risicobomen en monumentale bomen	1x per 3 jaar of vaker op basis van VTA-inspectie	Gem. Haarlem
Probleembomen	Nader onderzoek	Afhankelijk van uitkomsten VTA-inspectie	Extern adviesbureau
Speelvoorzieningen	Controle in het kader van het Attractiebesluit	3x per jaar	Gem. Haarlem
Speelvoorzieningen	Controle in het kader van het Attractiebesluit	1x per jaar	Extern adviesbureau

6.5 Monitoring flora en fauna

De ecologische en botanische waarde van het groen in het Frederikspark bestaat voornamelijk uit de stinsenplanten in het zomergazon en de fauna in de monumentale bomen. De ecologische monitoring is erop gericht om aanwezige fauna in de monumentale bomen in beeld te houden en de ontwikkeling van de stinsbegroeiing te volgen. Uit deze monitoring volgen richtlijnen en aandachtspunten voor het beheer en onderhoud.

Tabel 9. Monitoring van flora en fauna				
Onderzoeksobject	Richtlijnen	Tijdstip	Frequentie	Uitvoering door
Flora	Conclusies verwerken in een advies voor beheer stinsenbegroeiing	1 keer in het voorjaar (april- mei afhankelijk van de ontwikkeling van de vegetatie)	1 x per 5 jaar	Medewerker gemeente
Zangvogels		5 ochtenden in het voorjaar	1 x per 5 jaar	Medewerker gemeente en/of Vogelwerkgroep Haarlem
Vleermuizen		2 avonden en 1 ochtend in het voorjaar, 1x in de zomer, 1x in de zomer	1 x per 5 jaar	Extern: Deskundige leden KNNV
Vleermuizen en holbroeders	Flora- en faunawet	Voor het rooien van een oude boom met vermoedelijke verblijfplaats	Incidenteel, afhankelijk van maatregelen	Extern: Deskundige leden KNNV en Vogelwerkgroep Haarlem

6.6 Monitoring monumentale status

Het beheer van het Frederikspark is gericht op het duurzaam in stand houden van het openbare gedeelte van het park.

De monumentale status is aan het Frederikspark verleend op basis van de huidige structuur en inrichting (zie ook § 3.2 voor de beschrijving in het register en § 4.3 voor de gevolgen van de monumentale status). Hieraan mag niets wezenlijk veranderd worden. Dit houdt voor het beheer van het openbare gedeelte van het park in:

- Zicht vanuit de villa's op het park en naar buiten (zie figuur 5) moeten behouden blijven.
- De heestervakken dienen volgens het streefbeeld (zie § 4.4) ontwikkeld te worden.
- De monumentale bomen moeten duurzaam in stand gehouden worden en jonge bomen moeten zich kunnen ontwikkelen tot monumentale bomen.

Dit wordt jaarlijks getoetst door de ambtelijke werkgroep beheer Frederikspark. De evaluatie wordt voor advies voorgelegd aan de Adviescommissie.

6.7 Handhaving op gebruik en sociale veiligheid

Handhaving en sociale veiligheid vallen buiten de competenties van dit plan en van de beheerder van het park. In samenwerking met de afdeling Handhaving Openbare omgeving wordt 2 jaarlijks het gebruik en de sociale veiligheid geëvalueerd. Dit vindt eventueel plaats binnen de context van een ambtelijke werkgroep.

6.8 Richtlijnen voor gebruik Frederikspark bij evenementen

6.8.1 Richtlijnen voor het houden van het festival Bevrijdingspop

Het College van Burgemeester en Wethouders heeft op 19 maart 2013 een besluit genomen over de nota Festivals in een Duurzame Hout. In het kader van dit besluit zijn hierna richtlijnen opgenomen die voor de bescherming en duurzame instandhouding van het Frederikspark van belang zijn.

Op basis van de nota sluit de gemeente een gebruikersovereenkomst af met de organisatie van evenementen. De gebruikersovereenkomst bevat artikelen om schade aan het park te voorkomen en eventuele schade te herstellen.

Voor de bescherming vooraf is de organisator van het evenement verantwoordelijk en voor eventuele schade is deze aansprakelijk. Dit houdt ook het herstellen na beschadiging van beplanting, gras, bomen, verharding en meubilair in. Schade aan bomen wordt door een onafhankelijke taxateur vastgesteld.

Richtlijnen vanuit de duurzame instandhouding van het park die van belang zijn voor de gebruikersovereenkomst bij evenementen en festivals.

De richtlijnen hebben betrekking op de bescherming van de onverharde bodem, het groen, maatregelen tegen verontreiniging en schade door bezoekers en maatregelen bij regen of extreme droogte.

Vorbereiding

1. Voorafgaand aan het evenement maakt de organisator een locatietekening met in ieder geval een zonering van plaatsen waar wel verkeer is toegestaan, waar geen verkeer is toegestaan en de belangrijkste rijroutes. Rijroutes mogen niet onder de projecties van boomkronen lopen.
2. De locatietekening moet goedgekeurd worden door de gemeente.
3. Uiterlijk 10 dagen voor het evenement inspecteert de gemeente door middel van een voorschouw het terrein en de toestand waarin de terreinen en voorzieningen die in gebruik worden gegeven verkeren. Van de voorschouw maakt de gemeente een proces verbaal op voorzien van foto's.
4. Monumentale bomen worden ter voorkoming van beschadiging rondom voorzien van beschermplanken.

Inrichting en afronding

5. De aanvoer en afvoer van materialen mag uitsluitend plaatsvinden via verharde paden en/of door de gemeente aangegeven transportroutes. Bij transportroutes over het gras wordt de verplichting tot het gebruik van rijplaten opgelegd.
6. Er mogen geen zware voertuigen onder de kroonprojectie van bomen rijden en bomen mogen niet beschadigd worden door materiaal opstellingen.
7. Op de plaatsen waar op de beheerkaart "Zomergazon (met bollen)" is aangegeven, mogen geen rijroutes lopen.
8. Plaatsing van opstellingen, podia, containers, tenten, etc. kan uitsluitende geschieden na overleg met en onder goedkeuring van de gemeente en conform de definitief vastgestelde locatietekening. Plaatsing mag niet plaatsvinden op de plekken waar op de beheerkaart de aanduiding "Zomergazon (bollen)" is aangegeven. Dit geldt ook voor het graven in de bodem. Onder containers dienen te allen tijde rijplaten te worden gelegd.
9. Bij extreme droogte wordt de grasmat de week voor het evenement, met uitzondering van de dag voorafgaand aan het evenement besproeid.
10. Bomen mogen niet gebruikt worden voor bevestiging van spandraden, het ophangen van kabels, dan wel als "palen" voor enigerlei doel.
11. Communicatiekabels mogen alleen met een hoogwerker in bomen geplaatst worden.
12. Opstellen of ander objecten op de terreinen worden ter voorkoming van vandalisme binnen hekken geplaatst. Dit dient tot uitdrukking te komen op de locatietekeningen van het evenemententerrein (in dit geval binnen de beheergrens van het beheerplan van het Frederikspark).

Schoonmaak

13. Na afloop van het evenement worden de terreinen conform het schoonmaakplan ontdaan van alle vervuiling.
14. Op het terrein wordt ten behoeve van het schoonmaken gebruik gemaakt van materialen/wagens die geen schade kunnen toebrengen aan de ondergrond. Dit in overleg met de Dagelijks Beheerder.
15. Schoonmaken mag in het Frederikspark uitsluitend plaatsvinden tussen 07.00 uur en 20.00 uur.
16. Indien het schoonmaken naar het oordeel van de Beheerder Gebied niet voldoende is gebeurd, zal de gemeente het terrein alsnog reinigen en de kosten bij de organisator in rekening brengen.

Nazorg

17. Na afloop van het evenement, doch uiterlijk 10 dagen na afloop van het evenement, vindt door de gemeente een naschouw plaats, waarbij eventueel opgetreden schade tijdens de gebruiksperiode wordt vastgelegd in een proces-verbaal. Het proces verbaal zal bestaan uit twee delen, waaruit de verplichting voor de gemeente en voor de organisatie van het evenement zullen blijken. In de gebruikersovereenkomst wordt opgenomen op welke wijze aan de verplichtingen tot herstel en nazorg zal worden voldaan.

18. De gemeente zal na afloop van het evenement regulier onderhoud plegen aan het terrein. De gemeente brengt alle door de gemeente te bepalen en door het evenement ontstane typen schades aan de grasmat, bomen en beplantingen in rekening bij de organisatie van het evenement. Het gaat daarbij onder andere aan: meer dan geringe schade aan grasmat (inclusief verdichting van de bodem) en beplantingen. Hiervan is sprake als de fysieke toestand of conditie (gedeeltelijke) renovatie, reconstructie of vervanging van grasmat of beplanting noodzakelijk maakt. Schade ontstaan door extreme weersomstandigheden zal niet als verwijtbaar worden aangemerkt. Verder gaat het om schade aan:

- (asfalt)verhardingen, gebouwen en bouwwerken,
- meubilair (waaronder banken) en prullenbakken,
- informatiekasten, speelvoorzieningen, verlichting en bebording,
- gemeentelijke hekwerken en afzettingen,
- nutsvoorzieningen,
- milieuschade, waaronder schade aan bodem,
- schade aan bomen.

NB. Schade aan bomen wordt in opdracht van de gemeente op kosten van de organisatie van het evenement getaxeerd door een landelijk erkende boomtaxateur. De berekende schade wordt in rekening gebracht bij de organisatie van het evenement.

19. Schadevergoedingen komen altijd ten goede aan herstel of vervanging van het beschadigde.

6.8.2 Beheerrichtlijnen voor het houden van een themamarkt

Van de beleidsregels die voor het houden van de themamarkten van toepassing zijn, gelden de onderstaande regels voor het beheer van het Frederikspark.

Het wordt aanbevolen in de vergunning eenheidsprijzen op te nemen voor het herstellen van beplanting, verharding, gras en het repareren van straatmeubilair na eventuele beschadiging of slijtage, die te wijten is aan het gebruik door de (thema)markt, alsmede een minimum bedrag (boete) voor het beschadigen van monumentale bomen.

Richtlijnen voor themamarkten:

Inrichting markt

Voor het inrichten van marktkramen en aan- en afvoer van materialen mag niet door of in het park gereden worden.

Schoonmaak

1. *Direct na afloop van alle marktdagen wordt het terrein geheel schoon opgeleverd. Indien het schoonmaken naar het oordeel van de Beheerder Gebied niet voldoende is gebeurd zal de gemeente het terrein alsnog reinigen en de kosten bij de markthouder in rekening brengen.*
2. *Eventuele schade aan openbare verhardingen of openbaar groen zal door de gemeente, maar voor de rekening van de markthouder, worden hersteld.*
3. *De markthouder dient gedurende alle marktdagen voldoende afvalbakken te plaatsen.*

Bronnen

Dreefcomplex Haarlem Provincie Noord – Holland, Draaiboek bij het “concept DO”, 2004

De 1^e rang, Een positiebepaling van het gebied Baan – Welgelegen - Hout, 2000

Gemeente Haarlem, Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022, versie 14 februari 2012

Gemeente Haarlem, Strategisch beheerplan Groenvoorziening 2013-2022, 2012

Gemeente Haarlem, kaart met hondenlosloopgebieden in Haarlem

Gemeente Haarlem, Nota Ruimtelijke kwaliteit, 2012

Gemeente Haarlem, Bestekken onderhoud openbaar groen, afval, gazons.

Gemeente Haarlem, Dossier groen in Haarlem, februari 2007

Gemeente Haarlem, “Frederikspark” een nieuwe kans...”, ontwikkelingsstudie, 2004

Gemeente Haarlem, Groen in en om de stad Haarlem

Gemeente Haarlem, Monumentenverordening Haarlem, 2006

Gemeente Haarlem, Monumenten Richtlijnen, 2009

Gemeente Haarlem, Nota B en W, vaststellen stand-van-zaken notitie bestemmingsplan, 2005

Gemeente Haarlem, Nota B en W, onderzoek Frederikspark, 2002

Gemeente Haarlem, Parkenvisie van Haarlem 1998

Gemeente Haarlem, Project Frederikspark / Kleine Hout 16 - 03 - 01

Gemeente Haarlem, Vergunningen themamarkt: Antiek en Huis en Tuin, 18 maart 2010

Gemeente Haarlem, Bomenbeleidsplan Haarlem “Geef bomen de ruimte”2009-2019.

Gemeente Haarlem, Collegebesluit Festivals in een duurzame Hout, Reg. Nummer: STZ/EC 2013/17295

Gemeente Haarlem, Ecologisch beleid 2013-2030, Reg. Nummer STZ/OGV 2013/420660

Oldenburgers Historische Tuinen, Zochers online, Groenprojecten van de Zochers in perspectief, Landschapsarchitectuur in 19^e eeuw Nederland, versie 26 oktober 2011-2.

Uittenhout, drs. J.B., 1991. Het Frederikspark, ‘Paradijs van Haarlem’, publicatie in Haerlem: Jaarboek 1991, p 121-168.

Internetbronnen

Rijksdienst cultureel erfgoed. Aanwijzing en bescherming van rijksmonumenten, geraadpleegd op 3 mei 2013: <http://www.cultureelerfgoed.nl/monumenten/wetten-en-regelingen/aanwijzing>

Begrippenlijst

Begrip	Verklaring
<i>Achterstallig onderhoud</i>	Onderhoud dat uitgevoerd moet worden in het gebied dat niet binnen de daarvoor bepaalde frequentie is gerenoveerd of waarvan de kwaliteit slecht is, of waarvoor normaliter onvoldoende capaciteit is om deze binnen een jaar te onderhouden.
<i>Beeldkwaliteitsniveau</i>	De omschrijving in beeld en bijbehorende tekst van de staat van verzorging van een beheerelement in de openbare ruimte. Gedefinieerd in de kwaliteitscatalogus openbare ruimte (KOR) van het CROW.
<i>Beheer</i>	Zorg voor duurzame instandhouding van de (groene) ruimtelijke inrichting, met het oog op vervulling van toegekende functies en realisatie van beleids- en/of ontwerpdoelstellingen.
<i>Beheerder</i>	Vertegenwoordiger van de gemeente, bestaat uit twee functies, de Beheerder Gebied en de Dagelijks Beheerder
<i>Beheergroep</i>	Groep beplantingen of inrichtingselementen waaraan dezelfde beheermaatregelen worden uitgevoerd en waarvoor gelijksoortige streefbeelden gelden.
<i>Bestek</i>	Systematische werkbeschrijving van uit te voeren werkzaamheden. Een bestek vormt mede het contract tussen de gemeente als opdrachtgever en de aannemer die het werk uitvoert.
<i>Boomspiegel CROW</i>	Ruimte direct rond de stam van een boom. Nationaal kenniscentrum voor regelgeving en onderzoek voor verkeer, vervoer en infrastructuur. In deze non-profit organisatie werken Rijk, provincies, gemeenten, aannemersorganisaties en adviesbureaus samen bij ontwerp, aanleg en beheer van wegen en verkeers- en vervoersvoorzieningen.
<i>Dunnen</i>	Het in houtige begroeiing bij de grond afzagen of kappen van een aantal bomen of struiken ten gunste van andere exemplaren.
<i>Groenbeheer</i>	Zorg voor duurzame instandhouding van de groene ruimtelijke inrichting, met het oog op goede vervulling van toegekende functies en realisatie van beleids- en/of ontwerpdoelstellingen.
<i>Heesters</i>	Houtachtige struiken die van oorsprong niet in de omgeving (Hollandse klimaat) voorkomen en dus exoot zijn.
<i>Hoofdgroenstructuur</i>	De samenhangende opbouw van groene objecten (parken, begraafplaatsen, sportcomplexen, recreatiegebieden en ander grootschalig groen) en de groene verbindingen in Haarlem die van betekenis zijn voor de stad als geheel. De hoofdgroenstructuur bestaat uit groene flanken, de groene ruggengraat, de groene dwarsverbanden, de groene hoofdbomenstructuur en de lange lijnen.
<i>Inboeten</i>	Vervangen van een dode of slecht groeiende boom of struik door een nieuw exemplaar.
<i>Inspectie</i>	Beoordeling van de technische kwaliteit.
<i>KBB</i>	Kwaliteitsrichtlijnen Besteksvoorwaarden Boombeheer
<i>Monitoring</i>	Voortgangscontrole voor de uitvoering van het beheer, waarbij de resultaten van het beheer getoetst worden.
<i>Monumentale boom</i>	Monumentale bomen zijn bomen die aan twee voorwaarden moeten voldoen en op de lijst van monumentale bomen gezet worden. Monumentale bomen ontvangen extra bescherming. De twee voorwaarden zijn: 1. De leeftijd van de boom is minimaal 80 jaar. Een uitzondering kan gemaakt worden bijvoorbeeld een herdenkingsboom of een boom met een grote dendrologische waarde. De bomen mogen niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren (d.w.z. de bomen in beginsel weer in een redelijke conditie zijn te brengen), volledig verval van de boom mag niet binnen tien jaar te verwachten zijn. 2. De boom heeft ten minste een van de volgende specifieke kenmerken: Beeldbepalend, Cultuurhistorische waarde, Dendrologische waarde, Natuurwaarde, Levensverwachting. Voor meer informatie zie het Bomenbeleidsplan Haarlem "Geef bomen de ruimte" 2009-2019.

<i>OGV</i>	Afdeling Openbare ruimte, groen en verkeer in de gemeente Haarlem
<i>Omlooptijd</i>	De gemiddelde levensduur van een bepaald groentype. De gemiddelde leeftijd wordt negatief beïnvloed door het uitvallen van bomen en struiken in de jeugdfase. Als van een aanplant van 100 exemplaren 10 stuks 1 jaar, 20 stuks 5 jaar, 10 stuks 10 jaar en 60 stuks 50 jaar worden, dan is de gemiddelde omlooptijd 32,1 jaar. Hierbij kan het zijn dan op dezelfde plek meerdere keren een exemplaar vervangen moet worden.
<i>Omvorming</i>	Het vernieuwen van een vak of element, waarbij het bestaande groen vervangen wordt door een geschikt type (beplanting of gras) waarvan het beheer efficiënter en goedkoper kan plaatsvinden.
<i>Opslag (ongewenste)</i>	Spontaan uit ingewaaid zaad of wortels opkomende houtige gewassen.
<i>Renovatie</i>	Het vernieuwen van een vak of element, waarbij hetzelfde type groen opnieuw aangelegd wordt.
<i>Schouw</i>	Het inspecteren/beoordelen van beeldkwaliteit groen en de technische kwaliteit van de hele inrichting van het park.
<i>Stinsenbeplanting/begroeiing</i>	Planten met opvallende bloemen en voorjaarsbloeiers. Vaak uitheemse soorten die bijvoorbeeld rondom landgoederen en stadswallen aangeplant zijn, zich in stand hebben weten te houden en nu op deze plekken verwilderd zijn. Het woord stinse komt van het Friese woord stins (steenhuus), een met stenen versterkt huis. Deze huizen waren vaak in bezit van adellijke heren, die landgoederen hadden, waar de exotische planten aangeplant werden en verwilderden.
<i>Streefbeeld</i>	Het uiterlijk dat een beplanting in een volgroeide, volledig functionerende staat dient te hebben.
<i>Terugzetten</i>	Het snoeien van houtachtige beplanting (over het algemeen struiken) op circa 30 centimeter boven de grond, met de bedoeling dat deze weer opnieuw uitgroeien. Doel van het terugzetten is een verjonging van de struik, meer vertakking en verminderen van de omvang van de struik.
<i>Technische kwaliteit</i>	De staat van gezondheid en uiterlijk/verschijningsvorm van groen.
<i>Toekomstboom</i>	Een boom waarvoor de intentie bestaat hem te ontwikkelen tot monumentale boom.
<i>VTA inspectie</i>	Systematische controle van de bomen volgens de methode van Visual Tree Assessment. Bij deze controle wordt geïnspecteerd op conditie, vitaliteit en gebreken aan de boom.
<i>Vegetatie</i>	Begroeiing van planten die spontaan ontstaat op een bepaalde plaats.
<i>Werkpakket</i>	Een bepaald onderdeel van de (groene) inrichting die dezelfde soort maatregelen krijgen en die opgenomen zijn in het (groen)beheersysteem van de gemeente. Voorbeelden van werkpakketten zijn: bosplantsoen, bomen in gras, gazon, berm 2x maaien en zitbanken.
<i>Zorgplicht</i>	De verplichting van de beheerder (gebaseerd op de regels uit het Burgerlijk Wetboek) om volgens de huidige technische kennis een onderdeel van de openbare ruimte in goede staat te houden. Onder zorgplicht wordt in de boomverzorging verstaan dat er regelmatig boomveiligheidscontroles moeten worden uitgevoerd. Indien er zichtbare afwijkingen worden geconstateerd moeten deze worden vastgelegd. Per afwijking wordt tevens een onderhoudsmaatregel gekoppeld met een bepaalde urgentie om eventuele veiligheidsrisico's te beperken.

Bijlage 1. Lijst monumentale bomen Frederikspark - d.d. 1-12-2013

Boom-nr	Wetenschappelijke naam	Kroondiameter (in m)	Stam-diameter	Plant-wijze	Reden monumentaal	Monumentale status	Leeftijd
69642	Platanus x hispanica		159	Solitair	Monumentaal karakter	Landelijk	173
70511	Tilia europaea	12m	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70512	Tilia europaea	12m	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70513	Tilia europaea	12m	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70514	Tilia europaea	14m	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70515	Tilia europaea	12m	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70516	Tilia europaea	13m	51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70517	Tilia europaea	14m	51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70518	Tilia europaea	15m	51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70519	Tilia europaea	13m	51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70520	Tilia europaea	12m	51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70521	Tilia europaea		51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70642	Tilia europaea		51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	83
70644	Tilia europaea		51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70645	Tilia europaea		51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
70646	Tilia europaea		51	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	83
154601	Platanus x hispanica	15-18	114	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
154602	Platanus x hispanica	15-18	130	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
154603	Platanus x hispanica	15-18	128	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
193741	Acer pseudoplatanus		93	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
438135	Fagus sylvatica	22m	103	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438137	Metasequoia glyptostroboides	7m	34			Aankomend	43
438139	Metasequoia glyptostroboides	7m	35			Aankomend	43
438140	Metasequoia glyptostroboides	8m	49			Aankomend	43
438141	Metasequoia glyptostroboides	7	32			Aankomend	43
438142	Metasequoia glyptostroboides	7m	33			Aankomend	43
438143	Metasequoia glyptostroboides	7m	33			Aankomend	43
438144	Quercus robur	15m	102	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438145	Aesculus hippocastanum	18m	104	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
438151	Quercus pubescens	20	127	Groep	Dendrologisch	Landelijk	163
438152	Aesculus hippocastanum	15m	81	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438154	Populus berolinensis	16m	92	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438156	Platanus x hispanica		124	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438158	Pterocarya fraxinifolia	5m	16	Groep	Cultuurhistorisch	Plaatselijk	28
438160	Quercus rubra	17	60	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438161	Acer pseudoplatanus	14m	45			Aankomend	53

Boom-nr	Wetenschappelijke naam	Kroondiameter (in m)	Stam-diameter	Plant-wijze	Reden monumentaal	Monumentale status	Leeftijd
438170	Quercus rubra	16	68	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	83
438171	Quercus rubra	16	58	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	83
438172	Quercus rubra	21	103	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438180	Quercus robur	23	123	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438184	Quercus robur	18	72	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438188	Quercus robur	14	41	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438189	Fagus sylvatica Atropunicea	14m	57	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438190	Quercus robur	14	83	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
438209	Tilia europaea	17	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438210	Tilia europaea	12	53	Laan	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438215	Quercus rubra	18m	53	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438216	Quercus rubra	18m	58	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438217	Quercus rubra	16	46	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438218	Quercus rubra	18	64	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438219	Quercus rubra	18	46	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438220	Quercus rubra	17	65	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438221	Quercus rubra	20	64	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438222	Fagus sylvatica Atropunicea	17	118	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438223	Quercus robur	15m	88	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438226	Tilia cordata	15m	62	Solitair	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438227	Quercus robur	11	60	Enkele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438230	Quercus robur	11	60	Enkele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438231	Tilia euchlora	17m	50	Solitair	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438233	Tilia europaea	23m	96	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
438235	Quercus robur	12	61	Enkele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438237	Aesculus hippocastanum	16m	121	Solitair	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113
438238	Quercus robur	11	65	Enkele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	63
438243	Tilia cordata	15	68	Solitair	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438249	Quercus rubra	18	81	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438250	Quercus rubra	17	60	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438251	Quercus rubra	16	59	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438252	Quercus rubra	18	71	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438253	Quercus rubra	18	53	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438254	Quercus rubra	18	60	Dubbele rij	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438255	Quercus rubra	18m	53	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	73
438256	Aesculus carnea	14m	63	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	93

Boom-nr	Wetenschappelijke naam	Kroondiameter (in m)	Stam-diameter	Plant-wijze	Reden monumentaal	Monumentale status	Leeftijd
438258	Quercus robur	20	105	Enkele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438259	Quercus robur	18	76	Enkele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438268	Quercus robur	20	92	Enkele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438271	Quercus robur	16	95	Enkele rij	Niet van toepassing	Plaatselijk	163
438273	Quercus robur	16	90	Enkele rij	Monumentaal karakter	Plaatselijk	163
438885	Quercus cerris	19m	116	Solitaire	Dendrologisch	Landelijk	113
438887	Quercus rubra	16	62	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	83
438888	Quercus robur	18m	69	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438889	Quercus robur	18	83	Groep	Monumentaal karakter	Plaatselijk	103
438894	Acer pseudoplatanus	16m	81	Groep	Monumentaal karakter	Waardevol	84
438896	Quercus robur		134	Solitaire	Monumentaal karakter	Plaatselijk	113

BEHOUD BOMEN HAARLEM

11 VUISTREGELS BIJ HET UITVOEREN VAN WERKZAAMHEDEN IN DE NABIJHEID VAN BOMEN

1

Breng altijd **stambescherming** aan vóór aanvang van het werk.

2

Neem **oude verharding** vlak bij bomen **nooit machinaal**, maar altijd met de hand op.

3

Schakel steeds Natuur en Landschap in als er tijdens het werk **takken en/of wortels** verwijderd moeten worden.

4

Leg **kabels en leidingen** nooit dichter dan twee meter langs bomen. Is dit onmogelijk en moeten er toch wortels verwijderd worden, schakel dan altijd Natuur en Landschap in.

5

Vervang de grond bij bomen met de hand en vul altijd aan met bomengrond. Verdicht de grond bij bomen volgens de richtlijnen in het bestek.

6

Werk met kranen en kiepauto's altijd buiten de kroon van bomen.

7

Rij nooit met **zwaar materieel** vlak langs bomen. Leg indien nodig (in overleg met Natuur en Landschap) rijplaten.

8

Plaats bij het toepassen van **bronbemaling** altijd een damwand rond de wortelkruit of voer het werk uit in de winter, wanneer de bomen veel minder vocht nodig hebben.

9

Gooi nooit (vloei) **stoffen** zoals olie, cementwater, chemische stoffen, zuren, kalk, asfalt en beton vlak bij bomen.

10

Sla nooit materiaal op bij bomen.

11

Plaats bouw- en opslagketen nooit onder of dichtbij bomen.

NATUUR EN LANDSCHAP

Bijlage 3. Soortenlijst bomen en struiken

Lijst met voorkeurssoorten bomen volgens principes van Zocher:

Keuzecriterium	botanische naam	Nederlandse naam	Opmerkingen voor toepassing
inheemse bomen			
grote groepen	Fagus sylvatica	Gewone beuk	
	Quercus robur	Zomereik	
kleinere groepen	Acer platanoides cultivars	Noorse esdoorn	
	Acer pseudoplatanus cultivars	Gewone esdoorn	
	Aesculus hippocastanum	Paardenkastanje	Kastanjeziekte: beperkt gebruiken
	Platanus x hispanica	Gewone plataan	
	Robinia pseudoacacia	Valse acacia	
Exoten			
Kleur	Acer rubrum	Rode esdoorn	
	Acer platanoides 'Drummondii'	Bonte esdoorn	
	Acer saccharinum	Zilveresdoorn	
	Acer saccharum	Canadese esdoorn	
	Aesculus carnea	Rode paardenkastanje	
	Amelanchier laevis	Krentenboompje	
	Betula pendula	Ruwe berk	
	Fagus sylvatica 'Purpurea'	Bruine beuk	
	Fraxinus excelsior 'Aurea'	Gele es	
	Larix decidua	Europese lork	
	Populus alba	Witte abeel	Niet in directe woonomgeving
	Populus balsamifera	Balsem populier	
	Quercus rubra	Amerikaanse eik	
	Salix alba	Schietwilg	
	Tilia tomentosa	Zilverlinde	
Bladvorm	Ailanthus altissima	Hemelboom	
	Castanea sativa	Tamme kastanje	
	Catalpa bignonioides	Trompetboom	Latere exoot die veel in Zocher ontwerpen is toegepast
	Fagus cv. 'Asplenifolia'	Geveerdbladige beuk	
	Fraxinus ornus	Pluimes	
	Juglans nigra	Zwarte noot	
	Liriodendron tulipifera	Tulpenboom	
	Platanus x hispanica	Gewone plataan	
	Pterocarya fraxinifolia	Vleugelnoot	
	Quercus cerris	Moseik	
	Quercus pubescens	Zachte eik	
	Robinia pseudoacacia 'Unifoliola'	Valse acacia	
	Sophora japonica	Japanse pagodeboom	
Bloei	Taxodium distichum	Moerascypres	
	Aesculus carnea	Rode paardenkastanje	
	Aesculus hippocastanum	Paardenkastanje	Kastanjeziekte: beperkt gebruiken
	Cercis siliquastrum	Judasboom	
	Halesia carolina	Sneeuwkllokjesboom	
Geur	Liriodendron tulipifera	Trompetboom	
	Populus balsamifera	Balsempopulier	
	Acer platanoides	Noorse esdoorn	
	Robinia pseudoacacia	Valse acacia	
	Tilia euchlora	Krimlinde	

Keuzecriterium	botanische naam	Nederlandse naam	Opmerkingen voor toepassing
Groenblijvend	<i>Cedrus atlantica</i> 'Glaucia'	Atlasceder	
	<i>Cedrus libani</i>	Libanonceder	
	<i>Larix decidua</i>	Europese lariks	
	<i>Picea abies</i>	Fijnspar	
	<i>Pinus silvestris</i>	Grove den	
	<i>Pinus nigra</i>	Zwarte den	
	<i>Sequoiadendron giganteum</i>	Mammoetboom	
	<i>Thuja plicata</i>	Levensboom	
Vorm	<i>Populus nigra</i> 'Italica'	Italiaanse populier	
	<i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'	Treurbeuk	
	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'	Treures	
	<i>Fraxinus ornus</i>	Pluimes	
	<i>Salix sepulcralis</i>	Treurwilg	

Lijst met voorkeurssoorten struiken volgens principes van Zocher:

- * *Amelanchier lamarckii*
- * *Aronia melanocarpa*
- * *Berberis thunbergii* 'Atropurpurea Nana'
- * *Cornus kousa*
- * *Cornus mas*
- * *Euonymus alatus*
- * *Euonymus europaeus*
- * *Hedera helix* 'Arborescens'
- * *Hedera helix* 'Woerner'
- * *Hydrangea paniculata* 'Limelight'
- * *Hydrangea sargentiana*
- * *Hydrangea serrata* 'Bluebird'
- * *Kolkwitzia amabilis*
- * *Ligustrum ovalifolium*
- * *Lonicera pileata*
- * *Magnolia* 'Susan'
- * *Magnolia soulangeana*
- * *Rhododendron* 'Adriaan Koster'
- * *Rhododendron catawbiense* 'Alba'
- * *Spiraea cinerea* 'Grefsheim'
- * *Spiraea nipponica* 'June Bride'
- * *Stephanandra incisa*
- * *Syringa vulgaris* 'Andenken an Ludwig Späth'
- * *Viburnum burkwoodii*
- * *Viburnum plicatum* 'Mariesii Perfecta'

Voorkeurssoorten stinsenplanten, bol- en knolgewassen

Definitie typen stinsenflora algemeen

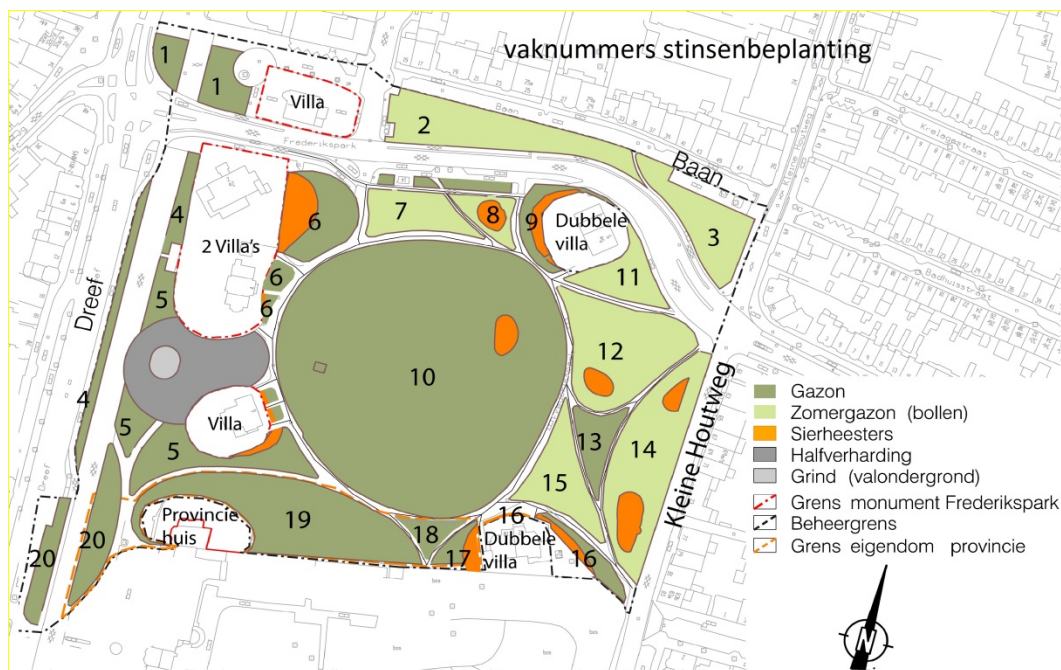
Stinsenflora is een voornamelijk uit bol- en knolgewassen bestaande verzameling van planten die vroeger voor sierwaarde bij landhuizen werd aangeplant. Het zijn over het algemeen voorjaarsbloeiers. Er zijn drie typen te onderscheiden:

- Echte stinsenplanten, dit zijn soorten waarvan het natuurlijke verspreidingsgebied buiten Nederland ligt. Voorbeelden zijn sneeuwklokje, boeren krokus, wilde narcis en wilde hyacint.
- Locale stinsenplanten zijn soorten die wel inheems zijn, maar zich buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied alleen kunnen handhaven in stinsenmilieus. Een voorbeeld is herfststijlloos of kleine maagdenpalm.
- Stinsenmilieuplant zijn planten die nog wel binnen hun natuurlijk verspreidingsgebied voorkomen, maar waarvoor het stinsenmilieu een goed compensatie biedt voor het achteruitgaan van hun habitatplekken. Bekende soorten zijn lelietje-van-dalen en bosanemoon.

Aanwezige soorten voorjaar 2015

Kenmerkende soorten die in het Frederikspark voorkomen zijn bosgeelster, weidegeelster, vogelmelk, sneeuwroem, sneeuwklokje en krokus. De situatie in het voorjaar van 2015 is opgenomen door de Vereniging Vrienden van de Haarlemmerhout en de Adviescommissie. De waargenomen soorten staan in de lijst hieronder. Daarnaast staan er in de vakken 3, 7 en 8 ook trompetnarcissen en in vak 14 een cultivar van crocus. De nummers van de vakken zijn te vinden in figuur 7.

Vak	Soorten
2	bosgeelster, weidegeelster
7	bosgeelster
8	bosgeelster
9	winterakoniet
11	bosgeelster, vingerhelmbloem, daslook
12	bosgeelster

Figuur 7. Vaknummers aanwezigheid van stinsplanten in vakken Frederikspark (opname voorjaar 2015)

Voorkeurslijst

Onderstaande lijst geeft het complete beeld weer van de mogelijke soorten. Het Frederikspark is echter een druk gebruikt gebied waardoor niet alle soorten het even goed zullen doen. De robuustere soorten die geschikt zijn voor het park zijn vet gedrukt.

Streefsoorten

- * **Bosanemoon (*Anemone nemorosa* L.)**
- * Boerenkrokus (*Crocus tommasinianus* Herb.)
- * Bosgeelster (*Gagea lutea* (L.) Ker Gawl)
- * Bostulp (*Tulipa sylvestris* L.)
- * Gevlekt longkruid (*Pulmonaria officinalis* L.)
- * Gevlekte aronskelk (*Arum maculatum* L.)
- * Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum* L.)
- * Grote bosaardbei (*Fragaria moschata* Decne)
- * Holwortel (*Corydalis cava* (L.) Schweigg. & Koerte)
- * **Herfsttijloos (*Colchicum autumnale* L.)**
- * Italiaanse aronskelk (*Arum italicum* Mill.)
- * Kleine maagdenpalm (*Vinca minor*)
- * Knikkende vogelmelk (*Ornithogalum nutans* L.)
- * **Lelietje-van-dalen (*Convallaria majalis* L.)**
- * Oosterse sterhyacint (*Scilla siberica* Haw.)
- * **Sneeuwklokje (*Galanthus spec.*)**
- * **Sneeuwroem (*Chionodoxa forbesii*)**
- * **Vingerhelmbloem (*Corydalis solida* (L.) Clairv.)**
- * Vroege sterhyacint (*Scilla bifolia* L.)
- * Weidegeelster (*Gagea pratensis*)
- * **Wilde hyacint (*Scilla non-scripta* (L.) Hoffmanns. & Link)**
- * Wilde narcis (*Narcissus pseudonarcissus* ssp. *pseudonarcissus*)
- * **Winterakoniet (*Eranthis hyemalis* (L.) Salisb.)**

Bijlage 4. Gedifferentieerde kwaliteitsambities

In deze bijlage staat de kwaliteitsambitie zoals die is vastgesteld in de nota Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 en het Strategisch beheerplan Groenvoorziening 2013-2022. Het Frederikspark is een monumentaal park, in het kader hieronder is de visie verwoord.

Monumentale parken

Haarlem hecht aan groen in de stad. Een aanzienlijk deel van de groene openbare ruimte is geconcentreerd in (oude) parken. De monumentale parken, zoals Haarlemmer Hout en de bolwerken zijn bijzondere en oude plekken in de stad en hebben een betekenis voor heel Haarlem. De onderhoudskwaliteit van het groen in deze parken is daarom A, net als de reiniging en het straatmeubilair. Daarmee is ingespeeld op een optimale beleving van de parken en krijgt het groenonderhoud een duidelijk accent.

Bron: hoofdstuk 2, Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013 -2022, gemeente Haarlem

De kwaliteitsambitie is gedifferentieerd voor de verschillende onderdelen in de openbare ruimte. De kwaliteitsambitie de technische staat voor monumentale parken is rood omkaderd.

	wegen	groenvoorzieningen	openbare verlichting	oevers en water	kunstwerken	Speelvoorzieningen	straatmeubilair	verkeersregeltechniek bewegwijzering bebording
Binnenstad	B	A	A	B	B	B	A	B
Knooppunten en winkelcentra	B	A	A	B	B	B	A	B
Hoofdinfrastructuur	R	R	R	R	R	R	R	R
Monumentale parken	B	A	B	B	B	B	A	B
Overige parken en groengebieden	B	B	B	B	B	B	B	B
Woonwijken	B	B	B	B	B	B	B	B
Bedrijventerreinen	B	B	B	B	B	B	B	B
Buitengebied	C	C	C	B	B	B	C	B

Figuur Kwaliteitsambitie technische staat beheer en onderhoud 2013-2023 per beheerdomein en functiegebied

Het ambitieniveau voor de technische staat is in monumentale parken voor praktisch alle domeinen B en voor groen en straatmeubilair geldt ambitieniveau A. Voor het verzorgend aspect (schoon) geldt het ambitieniveau A.

Per beheerelement in het groen is een vertaling gemaakt naar een gedifferentieerde kwaliteitsambitie.

Ambitieniveau Groen	Algemeen openbare groenvoorzieningen	Bosplantsoen	Gazon	Hagen	Kruidachtigen	Heesters	Gras bermen	Bomen
Binnenstad	A	B	A	A	A	B	C	A
Knooppunten	A	C	A	A	A	B	C	A
Winkelcentra	A	C	A	A	A	B	C	A
Hoofdinfrastructuur	R	C	R	R	A	R	C	A
Monumentale Parken	A	B	B	A	A	A	B	A
Overige parken en groengebieden	B	C	B	B	A	B	B	B
Woonwijken	B	C	B	B	A	B	C	B
Bedrijventerreinen	B	C	C	B	A	B	C	B
Buitengebied	C	C	C	B	A	C	C	B

Figuur : Tabel kwaliteitsambitie beheer en onderhoud groenvoorzieningen per functiegebied

De algemene beoogde kwaliteit is leidraad, maar vanuit een aantal praktische gronden zijn enige afwijkingen geformuleerd:

- Voor grasbermen en bosplantsoen is een lagere C-kwaliteit gehanteerd. Dit is de praktijk bij deze wat 'ruigere' beheertypen en geeft op veel plekken een acceptabel beeld. Op de plekken waar een A-kwaliteit gewenst is, zoals de binnenstad, zouden deze typen groen eigenlijk niet moeten voorkomen. In woonwijken zijn stroken bosplantsoen vaak zo klein dat een A of een B-kwaliteit redelijkerwijs niet haalbaar is met beheer en onderhoud. Voor grasbermen in de bebouwde kom geldt dat bij een hogere ambitie dan een C-kwaliteit het gras beter als gazon kan worden beheerd.
- De sierfunctie van kruidachtige, zoals vaste planten of wisselperken, komt beter tot zijn recht bij een A-kwaliteit. Het betreft een klein areaal, dat op deze manier daadwerkelijk iets toevoegt aan de beleving en kwaliteit van de openbare ruimte.
- Uitvoeren van onderhoud aan groen langs de hoofdinfrastructuur gaat gepaard met ingrijpende maatregelen voor het verkeer. Om overmatige en ongewenste hinder voor het verkeer te voorkomen wordt hier in de praktijk een B-kwaliteit aangehouden.

Bijlage 5. Afspraken met Dreefschool over gebruik Frederikspark

Spelen in het Frederikspark en op het Schelpenpad

Datum: 14-08-2015

Met de gemeente Haarlem hebben we afgesproken dat:

1. de kinderen van de locatie Dreef niet spelen op het grasveld dat net is aangelegd , ten zuiden van het rondje. De kinderen spelen ook niet op het gras gedeelte waar het beeld een onderdeel van is, dus ten noorden van het rondje. We gaan dit met behulp van pionnen duidelijk maken aan de kinderen.
2. de kinderen van de locatie Kleine Houtweg die spelen in het Frederikspark, spelen niet in en door de bosjes, komen niet in de tuinen van de buurtbewoners en bellen ook niet aan wanneer er een bal in de tuin ligt.
3. de kinderen in het Park niet rond de boomcirkels spelen, met name niet van jonge bomen.
4. de school de Tussenschoolse Opvang en de leerkrachten instrueert over bovengenoemde maatregelen.
5. de gemeente gaat proberen om de stadsbioloog de heer Vonk te interesseren in het geven van voorlichting aan de kinderen van de Dreefschool over het groeien en bloeien van planten en bomen in het Frederikspark.

Bijlage 6. Beheerkaart Frederikspark

Op de volgende bladzijde is de beheerkaart van het Frederikspark op A3 formaat toegevoegd.